
Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:1

Valbarhetsvillkor för domarledamot

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2018:4 avsnitt 1, Valbarhetsvillkor för domarledamot, i vilken lämnas förslag till kyrkoordningsändring, av innebörd att göra det möjligt för stiftsfullmäktige att vid val av domkapitlets domarledamot besluta om undantag från kravet på kyrkobokföring i en församling inom stiftet. Utskottet instämmer i sak i kyrkostyrelsens förslag men föreslår viss justering föranlett av Kyrkorättsnämndens yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4 avsnitt 1, Valbarhetsvillkor för domarledamot

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2018:4, avsnitt 1 i Kn 2018:1y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Antalet domstolar utanför storstadsregionerna har sedan kyrkoordningens tillkomst minskat avsevärt. Det är en bidragande orsak till att det på sina håll förekommit svårigheter för stiftsfullmäktige att kunna utse domarledamot i domkapitlet som uppfyller villkoret att vara kyrkobokförd i en församling inom stiftet.

Inom kyrkokansliet upprättades med anledning av detta en promemoria – Undantag från valbarhetsvillkoren för domarledamot – i vilken föreslogs en ändring i 9 kap. 1 § kyrkoordningen så att det blir möjligt för stiftsfullmäktige att vid val av domarledamot till domkapitlet besluta om undantag från kravet på kyrkobokföring i en församling inom stiftet.

Promemorian remissbehandlades på så sätt att den tillsändes stiftet. Svar inkom från alla tretton stift och samtliga remissvar tillstyrkte förslaget.

Kyrkostyrelsen har i sin skrivelse föreslagit följande.

Det görs en ändring i 9 kap. 1 § så att det blir möjligt för stiftsfullmäktige att vid val av domarledamot till domkapitlet besluta om undantag från kravet på kyrkobokföring i en församling inom stiftet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Utskottet instämmer i kyrkostyrelsens bedömning att det finns behov av att genomföra den nu föreslagna förändringen. När det gäller utformningen av bestämmelsen har Kyrkorättsnämnden i sitt yttrande lämnat ett förslag till en delvis annan ordalydelse än i kyrkostyrelsens förslag. Utskottet ansluter sig till Kyrkorättsnämndens yttrande och lämnar förslag enligt *bilaga 1*.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen att 9 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

1 §

Domkapitlet ska bestå av följande ledamöter:

1. biskopen, som är ordförande,
2. domprosten, som är vice ordförande,
3. en ledamot som är anställd som präst eller diakon i stiftet eller i någon av dess församlingar eller pastorat,
4. en ledamot som är eller har varit ordinarie domare, och
5. tre övriga ledamöter.

För Domkapitlet i Visby stift ska den ledamot som avses i första stycket 3 vara anställd i stiftet eller i någon av stiftets församlingar i Sverige.

Ledamöterna som avses i första stycket 4 och 5 och deras ersättare får inte vara vigda till biskop, präst eller diakon. Bestämmelserna för förtroendevalda i 33 kap. om valbarhet, valbarhetshinder och uppdragets upphörande ska tillämpas för dessa.

Ledamöterna som avses i första stycket 4 och 5 och deras ersättare får inte vara vigda till biskop, präst eller diakon. Bestämmelserna för förtroendevalda i 33 kap. om valbarhet, valbarhetshinder och uppdragets upphörande ska tillämpas för dessa. *Stiftsfullmäktige får, i samband med val av den ledamot som avses i första stycket 4 och ersättare för den ledamoten, göra undantag från kravet på kyrkobokföring i en församling inom stiftet i 33 kap. 4 § första stycket 3.*

För biskopen och domprosten som ledamot utses en gemensam ersättare som ska vara präst. För den ledamot som är präst eller diakon utses en ersättare som är präst eller diakon. I det fall den ordinarie ledamoten är präst ska ersättaren vara diakon. I det fall den ordinarie ledamoten är diakon ska ersättaren vara präst. För den ledamot som är eller har varit ordinarie domare utses en ersättare som uppfyller samma kvalifikationskrav. För de övriga ledamöterna utses tre ersättare.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2019.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2018:1y

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4

I yttrandet behandlas vart ett av skrivelsens tre avsnitt för sig.

Valbarhetsvillkor

I första avsnittet föreslås en sådan ändring i 9 kap. 1 § att stiftsfullmäktige får besluta om undantag från kravet på kyrkobokföring för den som är eller har varit ordinarie domare och väljs till ledamot eller ersättare i domkapitlet.

När det i förslaget talas om att stiftsfullmäktige i samband med val ”får besluta om undantag från kravet på kyrkobokföring i en församling” kan detta uppfattas som att det är fråga om ett separat beslut om ett sådant undantag. Därefter kan man vid ett val tillämpa detta. Avsikten bör vara att man vid ett specifikt val gör ett undantag från kravet på kyrkobokföring i församling. Orden ”besluta om undantag” i det föreslagna tillägget bör därför ersättas av ”göra undantag”.

I övrigt har Kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inga erinringar mot förslaget.

Ersättning till ordförande i kyrkostyrelsens råd m.m.

I skrivelsens andra avsnitt föreslås i huvudsak ett tillägg i den av kyrkomötet för nationell nivå beslutade ersättningsstadgan vilket medför att Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån på begäran av kyrkostyrelsen får besluta om fast årligt arvode till ordförande i råd som kyrkostyrelsen tillsätter.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inga erinringar mot förslaget till ändringar i ersättningsstadgan.

Övriga rättelser och ändringar

I skrivelsens tredje avsnitt finns förslag till några olika ändringar i kyrkoordningen.

Kyrkorättsnämnden noterar att det i tredje dels-satsen i ingressen till förslaget till ändringar i kyrkoordningen står lydelse av ”39 kap. 20 § andra stycket”. I enlighet med vad som regelmässigt brukar skrivas bör det bara stå ”39 kap. 20 §”.

I återgivandet av 19 kap. 1 § och 35 kap. 8 § saknas i respektive paragraf det andra stycket. Dessa stycken bör tillföras.

I 39 kap. 20 § står i första stycket, i vilket inte föreslås någon ändring, om val av ”de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket”. I 11 kap 2 § finns dock bara bestämmelser om val av ledamöter. Bestämmelser om val av ersättare som väljs av utlandsförsamlingarna finns i 11 kap. 5 § andra stycket. En hänvisning till den paragrafen bör därför föras in i 39 kap. 20 § första stycket. I andra stycket i samma paragraf kan i bestämmelserna om valbarhet för ledamöter och ersättare göras en hänvisning till paragrafens första stycke. Förslaget till ändringar i 39 kap. 20 § kan då bli följande.

39 kap.

20 §

Utlandsförsamlingarnas kyrkoråd väljer de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket. I kyrkorådets beslut får de ledamöter delta som tillhör Svenska kyrkan och inte har rösträtt vid direkta val till kyrkomötet.

Den som väljs till ledamot eller ersättare i kyrkomötet enligt 11 kap. 2 § ska vara valbar i en utlandsförsamling. Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid val till kyrkomötet i 33 kap. 4 §.

Utlandsförsamlingarnas kyrkoråd väljer de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som anges i 11 kap. 2 § tredje stycket *respektive 11 kap. 5 § andra stycket*. I kyrkorådets beslut får de ledamöter delta som tillhör Svenska kyrkan och inte har rösträtt vid direkta val till kyrkomötet.

Den som väljs till ledamot eller ersättare i kyrkomötet enligt *första stycket* ska vara valbar i en utlandsförsamling. Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid val till kyrkomötet i 33 kap. 4 §.

Förslaget till ändringar i kyrkoordningen innefattar att 56 kap. 6 § ska upphöra att gälla. Det finns kvarstående hänvisningar till denna paragraf i 56 kap. 7 och 8 §§. Konsekvensändringar behöver göras i de båda sistnämnda paragrafen så att där inte längre finns någon hänvisning till en paragraf som föreslås upphöra att gälla.

I övrigt har Kyrkorättsnämnden utifrån sitt granskningsuppdrag inga erinringar mot förslaget.

Hanteringen av Kyrkorättsnämndens yttranden

Det framgår av förarbetena inför inrättandet av Kyrkorättsnämnden att avsikten är att nämndens yttranden, på motsvarande sätt som yttrandena från Kyrkorättsutskottet över kyrkoordningsändringar, ska bifogas betänkandet från det utskott som bereder det ärende som yttrandet avser. Det har dock inte gjorts någon ändring i 4 kap. 19 § i kyrkomötets arbetsordning där det anges att yttranden från Läronämnden och andra utskott ska bifogas ett utskottsbetänkande. Kyrkorättsnämnden ser det som naturligt att även dess yttranden tas med i samma bestämmelse.

Uppsala den 29 augusti 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Ragnar Persenius.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:2

Ny vuxenkatekes

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:4 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en vuxenkatekes. Utskottet pekar i sina överväganden på att det pågår arbete med ett systematiskt program för undervisning och lärande och finner inte anledning att utifrån den nyöversättning som gjorts av Augsburgska bekännelsen ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram en vuxenkatekes. Utskottet föreslår därmed att motion 2018:4 avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:4.

Motionens förslag

Motion 2018:4 av Torbjörn Aronson, Ny vuxenkatekes

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en vuxenkatekes med utgångspunkt från den nyöversättning av Augsburgska bekännelsen som gjorts av Johannelunds Teologiska Högskola och publicerats 2018.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:4 i Ln 2018:8y, *bilaga*.

Bakgrund

Under åren 1983–1993 pågick det som kallades Svenska kyrkans bekännelsearbete. Hur arbetet skulle bedrivas och vad slutresultatet skulle kunna bli diskuterades under bekännelsearbetets gång. I sammanhanget pekades på de vuxenkatekeser som hade tagits fram inom de evangeliska kyrkorna i dåvarande Västtyskland och i Holland utifrån ett arbete delvis svarande mot Svenska kyrkans bekännelsearbete. Bekännelsearbetet kan efter diskussioner vid 1987 års kyrkomöte sägas ha kommit in i en ny fas. I det beslut som Centralstyrelsen då fattade om arbetets inriktning och bedrivande talades också om en katekes. ”Det är naturligt att resultatet av det pågående arbetet med identitetsfrågorna och trostolkningen resulterar i en katekes för Svenska kyrkan som då [1993] presenteras.”

Det skriftliga slutresultatet av bekännelsearbetet blev dels *Lilla boken om kristen tro*, dels *Befrielsen – stora boken om kristen tro*. Den först nämnda var en till omfånget

relativt liten skrift som kom ut i en stor mängd lokala editioner och stiftsditioner. *Befrielsen* karaktäriserades i Centralstyrelsens skrivelse 1993:4 som en samtalsbok.

Under föregående mandatperiod har vid två tillfällen behandlas motioner med förslag om utarbetande av en vuxenkatekes. I motion 2014:87 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att skapa en svensk vuxenkatekes. I enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkandet TU 2014:8 beslutade kyrkomötet att avslå motionen. Inledningsvis i de överväganden som låg till grund för utskottets förslag angav utskottet att man inte gjorde någon annan bedömning än motionären i frågan om att det har skett en försvagning av kunskapen om kristen tro och kristet liv. När det gällde hur den situationen skulle hanteras var utskottet dock inte övertygat om att lösningen med en vuxenkatekes var den som skulle väljas. Utskottet anförde bl.a. följande.

En fråga av betydelse när man ska pröva förslaget om en vuxenkatekes är om det finns en rimligt enhetlig målgrupp. Motionären lyfter fram några användningsområden och därmed också några målgrupper, t.ex. konfirmand- och vuxenundervisning. Redan dessa båda exempel pekar enligt utskottets mening på svårigheterna med en vuxenkatekes. Kyrkans vuxenundervisning måste bedrivas bland personer med tämligen olika vana att arbeta med texter av det slag som behöver finnas i en vuxenkatekes vilken också, enligt motionen, ska kunna ha karaktär av handbok och referensverk. Tar man den tyska vuxenkatekesen som modell ser man att det skulle kunna bli fråga om ett mycket omfattande arbete. Den senaste upplagan av den tyska vuxenkatekesen är på 1 020 sidor. Naturligtvis skulle en svensk motsvarighet inte behöva vara lika omfattande men det krävs ändå en betydande arbetsinsats. Till detta kan komma svårigheter att komma överens i innehållsliga frågor. Vid en jämförelse mellan Tyskland och Sverige finns anledning att notera att det är fråga om språkområden av mycket olika storlek. Detta ger olika förutsättningar för ett bokprojekt av det slag som vuxenkatekesen i Tyskland utgör. Sammantaget har utskottet funnit att övervägande skäl talar för att motionen inte ska bifallas.

I betänkandet TU 2014:8 framhölls att det finns behov av böcker, men även andra medier, som i vår tid framställer den kristna tron för vuxna personer. Utskottet konstaterade också att det finns visst material av detta slag.

Förslag om sammanställande av en vuxenkatekes återkom i motion 2015:65. Den motionen avslogs av kyrkomötet efter att ha varit föremål för förenklad motionsbehandling i betänkandet TU 2015:13. Det innebar att utskottet konstaterade att inget nytt framkommit i förhållande till vad som gällde föregående år.

På initiativ av Johannelunds Teologiska Högskola har docent Rune Söderlund gjort en nyöversättning av Augsburgska bekännelsen, vilken tillsammans med kortfattade kommentarer av Söderlund och några anslutande artiklar av andra författare har utkommit 2018. I tidigare betänkanden från Tillsyns- och uppdragsutskottet, TU 2016:6 och 2017:15, har uppmärksamats att den nu utkomna översättningen av Augsburgska bekännelsen var under utarbetande. I de nämnda betänkandena behandlades motioner med förslag om nyöversättning av bl.a. Augsburgska bekännelsen. Frågor om en nyöversättning behandlades också i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2003:15. I det betänkandet konstaterade utskottet, med hänvisning till ett yttrande 2003:20y från Läronämnden, att Svenska kyrkan inte känt behov av att auktorisera översättningar av de reformatoriska bekännelseskrifterna. I sitt yttrande Ln 2016:7y angav Läronämnden att det fordras en granskning i Läronämnden om en

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:4.

Som framgår av bakgrundsteckningen har Tillsyns- och uppdragsutskottet vid två tillfällen under föregående mandatperiod behandlat motioner med förslag om utarbetande av vuxenkatekes. Motionerna har vid båda tillfällena på förslag från utskottet avslagits av kyrkomötet. Utskottet gör ingen annan bedömning vid detta tillfälle. Det förhållandet att det kommit en ny översättning av Augsburgska bekännelsen ser utskottet inte som ett motiv i sig för att ge i uppdrag till kyrkostyrelsen att ta fram en vuxenkatekes. Augsburgska bekännelsen har en central ställning i bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära i 1 kap. 1 § kyrkoordningen. Det står samtidigt klart att i undervisning och utbildning om kristen tro idag måste med nödvändighet många andra frågeställningar behandlas än de som tas upp i Augsburgska bekännelsen.

Utskottet ser i likhet med motionären att det finns behov av en grundläggande trosundervisning. Undervisning är en del av församlingens grundläggande uppgift som måste ges stöd och inspiration på olika sätt. I det sammanhanget finns skäl att peka på det som kyrkostyrelsen lyfter fram i årsredovisningen för 2017 i skrivelsen KsSkr 2018:2. Där framgår att satsningen *Dela tro – dela liv* befinner sig i en fas där delsatsningar blir färdiga och slutrapporter lämnas. Vidare anger kyrkostyrelsen att ett planeringsarbete har påbörjats under året som syftar till att som en uppföljning av *Dela tro – dela liv* få till stånd ett systematiskt och sammanhållet program för lärande och undervisning. Utskottet finner att det därmed pågår arbete som kan anses ligga i linje med det som utskottet uppfattar som det grundläggande syftet med motionen. Utskottet vill här till notera att det finns behov av böcker om kristen tro men att det därtill måste ske satsningar även på andra medier för att i vår tid ge människor möjlighet att få kunskap om och inlevelse i Svenska kyrkans evangelisk-lutherska tro.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Förssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjö och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:8y

Ny vuxenkatekes

Läronämndens yttrande över motionerna 2018:2 och 2018:4

I sitt yttrande Ln 2016:7y anförde Läronämnden: ”Om en översättning av hela Konkordieboken eller någon av dess skrifter ska antas av kyrkomötet fordras granskning i Läronämnden.” Motsvarande gäller om andra normerande lärodokument ska antas av kyrkomötet.

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:3

Karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:9 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändring i kyrkoordningen med intentionen att den som varit medlem i Svenska kyrkan under en kortare tid än sex månader vid en anmälan om utträde ur kyrkan, får en karenstid på sex månader innan utträdet verkställs.

Utskottet anser att det, då det är ett mycket begränsat antal personer som endast en kort tid tillhör Svenska kyrkan och motiven bakom detta inte kan utläsas, saknas anledning att överväga att införa en karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan. Utskottet föreslår att motion 2018:9 ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:9.

Motionens förslag

Motion 2018:9 av Olov Lindquist m.fl., Karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändring i kyrkoordningens sjätte avdelning, 5 §, med intentionen att den som varit medlem i Svenska kyrkan under en kortare tid än sex månader vid en anmälan om utträde ur kyrkan, får en karenstid på sex månader innan utträdet verkställs.

Bakgrund

Rätten till utträde ur kyrkan framgår av 3 § lagen (1998:1593) om trossamfund där det stadgas följande.

Ingen är skyldig att tillhöra något trossamfund. Ett avtal eller löfte som strider mot denna bestämmelse är ogiltigt.

Bestämmelsen innebär att varje trossamfund måste ge möjlighet till utträde för den som tillhör samfundet. I förarbetena till lagen yttrade lagrådet att det innebär att om ett trossamfund enligt sina stadgar eller liknande grundregler har en regel om att utträde inte kan ske, är den regeln utan verkan. Bestämmelsen hindrar dock enligt lagrådet inte att trossamfundet föreskriver en viss kortare tid innan utträde beviljas för den som önskar utträda. Inte heller hindrar den att ett trossamfund föreskriver att utträde endast kan ske vid viss tidpunkt varje år.

När en kyrkotillhörig vill utträda ur Svenska kyrkan krävs enligt 29 kap. 5 § kyrkoordningen antingen en personlig anmälan hos kyrkoherden eller att en egenhändigt undertecknad handling med begäran om utträde lämnas till Svenska kyrkan. Kyrkotillhörigheten upphör enligt 8 § i samma kapitel från och med den dag då anmälan om utträdet kom in.

Tabellen nedan redovisar inträden och utträden enligt kyrkobokföringen för personer som både inträtt och utträtt ur Svenska kyrkan under perioden januari–oktober samma år. En person kan under perioden ha inträtt eller utträtt mer än en gång. Inom parentes anges totalt antal inträden respektive utträden i Svenska kyrkan. Vid kyrkovalet 2017 omfattade röstlängden dem som var röstberättigade den 18 augusti 2017. Totalt antal röstberättigade var 5 160 334 personer varav 984 680 röstade.

	2015	2015	2016	2016	2017	2017
	inträden	utträden	inträden	utträden	inträden	utträden
jan–feb	65	52	46	27	52 (1 182)	54 (6 839)
mar–apr	54	72	56	69	45 (1 506)	77 (16 664)
maj–jun	54	69	99	107	96 (1 760)	60 (9 935)
jul–aug	53	50	60	87	181 (1 501)	63 (10 023)
sep–okt	69	86	221	323	124 (2 134)	301 (44 362)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:9.

Av dem som inträder i Svenska kyrkan finns ett mindre antal som efter endast en kort tid, veckor eller månader, åter utträder. Utskottet konstaterar att motiven bakom detta inte kan utläsas av statistiska uttag och att det därför inte går att säga om det skett inträden med avsikten att endast tillhöra Svenska kyrkan under en kort tid, exempelvis med avsikt att få möjlighet att rösta i kyrkovalet eller att få del av någon kyrklig handling som förutsätter medlemskap. Det förefaller i vart fall inte som att antalet korta medlemskap påtagligt ökat i samband med kyrkovalet 2017. Mot bakgrund av detta menar utskottet att det saknas anledning att överväga att införa en karenstid vid utträde ur Svenska kyrkan och föreslår därför att motionen avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:4

Arbetsgivarsamtal med präster och diakoner

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:22 med förslag att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag dels att kartlägga frågor om avgångssamtal, dels se över förbättringar av arbetsmiljön för präster och diakoner oavsett fromhetsriktning. Utskottet framhåller att frågor om avgångssamtal och arbetsmiljö primärt är ett lokalt arbetsgivaransvar. Utifrån resultatet från en nyligen genomförd studie om den psykosociala arbetsmiljön ser inte utskottet skäl för att särskilt ta upp frågor om prästers och diakoners arbetsmiljö. Utskottet föreslår att motion 2018:22 ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:22, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:22, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2018:22 av Alexander Christiansson m.fl., Arbetsgivarsamtal med präster och diakoner

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda i vilken omfattning arbetsgivarsamtal med personal som själv valt att säga upp sig genomförs och dokumenteras i Svenska kyrkan.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över hur förbättringar i arbetsmiljön för präster och diakoner oavsett fromhetsinriktning kan åstadkommas i Svenska kyrkans organisation och återkomma till kyrkomötet med åtgärdsförslag.

Bakgrund

Frågor om arbetsmiljön, och då inte minst den psykosociala arbetsmiljön, har spelat en framträdande roll i diskussioner såväl inom Svenska kyrkan som i en mer allmän debatt om Svenska kyrkans förhållanden. Med den indelning som gällde den 1 januari 2018 finns inom Svenska kyrkan 631 arbetsgivare med arbetsmiljöansvaret avseende sin personal och sina arbetsplatser. Varje arbetsgivare har ansvar för att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete, AFS 2001:1. I syfte att uppnå en tillfredsställande arbetsmiljö ska olika åtgärder vidtas utifrån regelbundna undersökningar av arbetsförhållandena och riskbedömningar.

Studie om prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö

Det har genomförts flera mer övergripande studier av arbetsmiljön i Svenska kyrkan. På uppdrag från Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation genomförde Centrum för Tillämpad Arbetslivsforskning och utvärdering (CTA) vid Malmö universitet 2017/18 en psykosocial arbetsmiljöundersökning med fokus på yrkesgrupperna präster och diakoner. Studien *En undersökning av prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö* finns tillgänglig via Svenska kyrkans arbetsgivarorganisations webbplats. I en sammanfattning står det att den bild som studien ger är mångfasetterad ”och även om kraven upplevs höga, uttrycker många en glädje och tillfredsställelse i arbetet. Mötet med församlingsmedlemmar och relationen till arbetskollegorna upplevs av många som mycket givande. Av kommentarerna framgår således en bild av Svenska kyrkan som är i förändring och som en del upplever svår att identifiera sig med, medan andra välkomnar densamma”.

I studiens avslutning dras vissa slutsatser och de som genomfört studien ger också några rekommendationer. Ett avsnitt med slutsatser avslutas med följande.

Mot bakgrund av resultaten kan följande slutsats dras: det finns områden i den psykosociala arbetsmiljön som kan förbättras, men resultaten visar inte på några omfattande brister eller problemområden. Den psykosociala arbetsmiljön som präster och diakoner har beskrivit i denna studie ligger väl i linje med andra kontaktyrken såsom skollära och socialsekreterare. I relation till arbetsmarknaden i stort visar resultaten på relativt god överensstämmelse.

I några rekommendationer beträffande områden som kan förbättras lyfts särskilt fyra punkter fram.

- ◆ Kränkande beteenden, som ofta utförs av individer utanför organisationen. Till detta område hör även upplevd mobbning på arbetsplatsen, där kyrkligt anställda sticker ut jämfört med socialsekreterare.
- ◆ Konflikten mellan arbete och fritid.
- ◆ Rollklarheten – det vill säga vilka mål och ansvarsområden som uppfattas ingå i tjänsten. Här har gruppen komminister och diakoner, jämfört med kyrkoherdar en otydlig bild av vad som förväntas av dem.
- ◆ Kvinnors arbetsmiljö behöver stärkas, framför allt inom gruppen präster.

Avgångssamtal

Det kan ses som kutym i god personalpolitik att ha ett avgångssamtal med en medarbetare som slutar sin anställning. Det är ett led i att utveckla sin verksamhet och fånga upp erfarenheter och synpunkter kring sådant som kan förbättras och som är bra gällande exempelvis verksamhet och arbetsmiljö. Det är också ett sätt att fånga upp vad som är viktigt för att kunna attrahera och behålla medarbetare. Det finns arbetsgivare inom Svenska kyrkan som systematiskt genomför avgångssamtal. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation tillhandhåller i det webbaserade HR-verktyget Vera exempel på frågor som kan ställas i ett sådant samtal. Sådana samtal sker med alla befattningskategorier hos arbetsgivaren. Samtalen relaterar dock till anställningen och det arbete man har haft och inte specifikt till uppdraget inom vinningstjänsten, då det snarast är frågor kopplade till biskopen och domkapitlet.

Avgångna och utköpta präster

I betänkandet TU 2016:11 *Avgångna och utköpta präster* behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet en motion med förslaget att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda

motiv och tankar hos präster och diakoner som inte längre är i kyrklig tjänst. Utskottet menade att det kan finnas många anledningar till att präster och diakoner väljer att inte längre arbeta inom Svenska kyrkan. Det behöver inte vara några särskilda problem som ligger till grund för detta och det kan avse enbart en period i livet. Utskottet menade att ett uppdrag i enlighet med motionens förslag inte borde ges till kyrkostyrelsen men möjligen skulle kunna genomföras på stiftsnivå. I enlighet med utskottets förslag beslutade kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:22.

Det som tas upp i motionen är såvitt det gäller frågor om att någon avslutar en anställning, vilket ju kan ha många olika orsaker, något som primärt hör hemma hos den lokala arbetsgivaren. På nationell nivå är det Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och inte kyrkostyrelsen som hanterar gemensamma arbetsgivarfrågor. Redan mot bakgrund av den ansvarsfördelning som finns på detta område menar utskottet att uppdrag av det slag som föreslås i motionen inte ska ges till kyrkostyrelsen.

I bakgrundsbeskrivningen konstateras att det hör till en god personalpolitik att ha avgångssamtal när någon slutar sin anställning. Det gäller naturligtvis alla kategorier anställda och ansvaret för att genomföra samtalen måste ligga hos var och en av de lokala arbetsgivarna. Någon särskild kartläggning av hur man fullgör denna del av sitt arbetsgivaransvar ser inte utskottet som en angelägenhet för kyrkomötet ta initiativ till.

Det framgår också av bakgrundsbeskrivningen att den nyligen genomförda studien av prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö inte pekar på särskilda brister som skiljer sig från vad som generellt gäller. Det finns områden som kan förbättras och naturligtvis måste strävan vara att den kyrkliga arbetsmiljön ska utmärka sig genom att vara väl fungerande. De brister som har uppdragats behöver tas på allvar och åtgärdas. Studien ger dock inte anledning till att ge något uppdrag till kyrkostyrelsen och indikerar inte heller att just prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö utmärker sig i förhållande till vad som gäller andra kyrkligt anställda.

Vad gäller särskilt präster och diakoner kan det också vara fråga om att man lämnar sitt uppdrag i kyrkans vinningstjänst. I sådant fall är det en tillsynsfråga som hör hemma hos biskopen. Det står klart att biskoparna också inbjuder dem som lämnar sitt uppdrag till samtal om detta förhållande.

Mot bakgrund av det som här har anförts föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2018:22 i sin helhet.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets beslut och föreslår kyrkomötet att bifalla motion 2018:22, punkt 2.

Jag ser med oro på att präster och diakoner med en mer konservativ fromhetsinriktning inte känner sig hemma i Svenska kyrkans utveckling. Därför vill jag ge kyrkostyrelsen i uppdrag att i dialog med stiftet och biskopsmötet se över hur arbetsmiljön för präster och diakoner oavsett fromhetsinriktning kan tryggas.

Helena Elmqvist

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:5

Medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:23 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur en regelbunden medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan skulle kunna utformas och införas med beaktande av såväl församlingens ansvar som att nå nationell enhetlighet och översikt.

Utskottet anser att det arbetsmiljöverktyg som Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation tillhandahåller alla arbetsgivare i Svenska kyrkan och som redan har använts av ett större antal arbetsgivare, ger förutsättningar både för att kartlägga arbetsmiljön lokalt och för att åstadkomma övergripande statistik som återspeglar arbetsmiljöförhållanden i Svenska kyrkan från medarbetarperspektiv. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:23.

Motionens förslag

Motion 2018:23 av Sara Seppälä m.fl., Medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur en regelbunden medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan skulle kunna utformas och införas med beaktande av såväl församlingens ansvar som att nå nationell enhetlighet och översikt.

Bakgrund

Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) åligger det en arbetsgivare att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. Vidare har arbetsgivaren skyldighet att systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten samt att anpassa arbetsförhållanden till människors olika förutsättningar. För anställda i församlingar och pastorat är det kyrkorådet i egenskap av styrelse (4 kap. 1 § kyrkoordningen) som är arbetsgivare och har arbetsmiljöansvaret.

Som en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet genomför många arbetsgivare psykosociala undersökningar som speglar hur de anställdas arbetsmiljö ser ut på lokal nivå d.v.s. i församlingen eller pastoratet.

Den senaste större tillsynen av Svenska kyrkan från Arbetsmiljöverket gjordes 2007 och utmynnade i Arbetsmiljöverkets Rapport 2007:3. Tillsynens syfte var att få igång ett väl fungerande förebyggande arbetsmiljöarbete inom Svenska kyrkan och

med det minska de akuta insatserna från Arbetsmiljöverket. Enligt rapporten fanns vissa problem som kännetecknade arbetsmiljön inom Svenska kyrkan. Många av dessa menade Arbetsmiljöverket att man kunde komma tillrätta med, men det förutsatte ett aktivt lokalt arbetsmiljöarbete. En rad strukturella orsaker till arbetsmiljöproblemen man fann handlade om otydlighet i organisationsstrukturen, t.ex. otydligt ledarskap och ansvarsfördelning, ett stort antal förtroendevalda, bristande kunskaper i bland annat arbetsmiljö och arbetsledning, små organisatoriska enheter med sina begränsningar.

Som en direkt följd av Arbetsmiljöverkets tillsyn och de diskussioner som följde om arbetsmiljön tillkom bestämmelsen i 2 kap. 9 § kyrkoordningen om att kyrkoherden leder all verksamhet i församlingen (KsSkr 2009:5 *Styra och leda* s. 29 ff.). Det som framfördes i tillsynen har även varit av betydelse i organisationsförändringar i församlingar och pastorat, bland annat så att en samlad ledning för all verksamhet i församlingar och pastorat eftersträvats för att på så sätt skapa större tydlighet.

Sedan mars 2016 gäller nya föreskrifter om arbetsmiljö från Arbetsmiljöverket. Föreskrifterna avser bland annat det som tidigare kallats psykosocial arbetsmiljö, nu inrymt i begreppet organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA). Syftet med föreskrifterna är att främja en god arbetsmiljö och förebygga risk för ohälsa på grund av organisatoriska och sociala förhållanden i arbetsmiljön.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation fungerar som gemensam arbetsgivarorganisation (34 kap. 6 § kyrkoordningen) och är därmed det organ på nationell nivå som primärt informerar, utbildar och bistår de kyrkliga arbetsgivarna, såväl församlingar, pastorat, stift som kyrkokansli, också i frågor som rör arbetsmiljön.

Kyrkostyrelsen är arbetsgivare för dem som är anställda på nationell nivå och har i förhållande till dem arbetsgivaransvar. I kyrkoordningens uppräknade kyrkostyrelsens uppgifter finns som första punkt att ”stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet” (10 kap. 3 §) vilket även kan omfatta stöd för att främja en god arbetsmiljö.

Under hösten 2017 gjordes vid Malmö universitet en forskningsstudie som finansierats av Svenska kyrkans arbetsorganisation kring diakoners och prästers arbetsmiljö, studien *En undersökning av prästers och diakoners psykosociala arbetsmiljö*. En elektronisk enkät gick ut till samtliga präster och diakoner med aktuella kontaktuppgifter i Svenska kyrkan. Enkäten besvarades av 1 515 präster och 579 diakoner, vilket motsvarade en svarsfrekvens på 58 procent. Studien jämförde den upplevda psykosociala arbetsmiljön för grupperna präster-diakoner, män-kvinnor och kyrkoherdar-övriga präster. Studien drog slutsatsen att det inte fanns några omfattande brister i den psykosociala arbetsmiljön inom Svenska kyrkan. Resultaten visade på sådant som högt socialt stöd från kollegor och att arbetsplatsen i positiv bemärkelse har stor betydelse för den anställda. Men rapporten pekade också på områden som kan förbättras och där Svenska kyrkan som arbetsgivare rekommenderades att göra insatser. Detta gällde bland annat kränkande beteende, ofta utfört av individer utanför organisationen, konflikten mellan arbete och fritid, rollklarheten och kvinnors arbetsmiljö.

Sedan 2017 tillhandahåller Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation alla arbetsgivare i Svenska kyrkan en kyrkoanpassad anonym personalundersökning med frågor som rör bland annat den psykosociala arbetsmiljön [Akka (Arbetsklimat i kyrkan)]. Enkäten ger arbetsgivarna möjlighet att använda ett gemensamt arbetsmiljöverktyg som är prövat och anpassat till Svenska kyrkan och till de arbetsmiljörättsliga kraven. 2017 använde 41 arbetsgivare Akka-undersökningen, både små församlingar och stora pastorat. 2018 är den även anpassad till stift och antalet enheter som använder den kommer att överstiga 50. Avsikten är att med hjälp av arbetsmiljöverktyget skapa

förutsättningar för ett lokalt förbättringsarbete och öka kunskapen på området genom att uppgifter från många anställda kan läggas samman till övergripande statistik.

TU 2018:5

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:23.

Utskottet anser att det är väsentligt att arbetsgivare i Svenska kyrkan ges förutsättningar för att erbjuda anställda en god arbetsmiljö. I arbetsgivarens systematiska arbetsmiljöarbete är enkätverktyg ofta ett användbart komplement till andra insatser för att kartlägga och förbättra arbetsmiljön. Medarbetarenkäter förutsätter generellt ett minsta antal personer för att fungera som anonymt verktyg på en arbetsplats varför inte samtliga arbetsplatser i Svenska kyrkan kan ha användning av en sådan enkät för sitt lokala arbetsmiljöarbete. Då ett ökande antal arbetsgivare i Svenska kyrkan har valt att använda samma enkätverktyg, anpassat för kyrkans arbetsgivare och tillhandahållet av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, bedömer utskottet att det trots denna begränsning finns förutsättningar för att åstadkomma övergripande statistik som återspeglar arbetsmiljöförhållanden i Svenska kyrkan från medarbetarperspektiv. Mot bakgrund av detta anser utskottet att det inte finns skäl att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda frågan om medarbetarenkät för anställda i Svenska kyrkan.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:6

Bank-id som identifikation vid in- och utträde

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:27 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om det är lämpligt att kunna identifiera sig med Bank-id vid anmälan om upptagande respektive utträde ur Svenska kyrkan.

Utskottet anser att frågan om elektronisk identifiering inte bör begränsas till situationen när en person anmäler inträde i eller utträde ur Svenska kyrkan varför utskottet anser att motionen ska avslås. Frågan om elektronisk identifiering som alternativ till ingivande av egenhändigt undertecknade handlingar bör istället behandlas generellt för att omfatta de olika situationer när identifiering krävs. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet med anledning av motionen ska ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda förutsättningarna för att i Svenska kyrkan godta elektronisk identifiering som alternativ till identifiering genom egenhändigt undertecknande av handlingar och i det sammanhanget också pröva behovet av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:27.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:27 uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna för att i Svenska kyrkan godta elektronisk identifiering som alternativ till identifiering genom egenhändigt undertecknande av handlingar och i det sammanhanget också pröva behovet av ändringar i kyrkoordningen.

Motionens förslag

Motion 2018:27 av Johan Blix m.fl., Bank-id som identifikation vid in- och utträde

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om det är lämpligt att kunna identifiera sig med Bank-id vid anmälan om upptagande respektive utträde ur Svenska kyrkan.

Bakgrund

Bestämmelserna om kyrkotillhörighet finns i 29 kap. kyrkoordningen. Den som döps i Svenska kyrkans ordning blir upptagen i Svenska kyrkan, vilket är huvudvägen in i Svenska kyrkan. För den som redan är döpt eller begär undervisning som förberedelse för dop gäller enligt 4 § att anmälan om upptagande i Svenska kyrkan görs skriftligen. Enligt praxis innebär detta att anmälan utöver att den kan göras med en undertecknad skrivelse även kan sändas per e-post eller motsvarande sätt via internet, per fax eller

lämnas av ett befullmäktigat ombud. Den som anmält sig ska alltid få en skriftlig bekräftelse varför möjlighet finns att göra en rättelse om något missuppfattats.

När en kyrkotillhörig vill utträda ur Svenska kyrkan krävs enligt 29 kap. 5 § kyrkoordningen antingen en personlig anmälan hos kyrkoherden eller att en egenhändigt undertecknad handling med begäran om utträde lämnas till Svenska kyrkan.

För personer under 18 år som vill anmäla upptagande i eller utträde ur kyrkan gäller särskilda bestämmelser.

Användande av e-legitimation har blivit det vanligaste sättet i Sverige för att utföra vissa grundläggande uppgifter som att betala räkningar och lämna deklARATIONER och andra intyg. En statlig utredning om effektiv styrning av nationella digitala tjänster presenterade i januari 2018 sitt betänkande *reboot – omstart för den digitala förvaltningen (SOU 2017:114)*. I betänkandet föreslås bland annat en statligt utfärdad e-legitimation till svenska medborgare och folkbokförda samt att den nationella digitala infrastrukturen för elektronisk identifiering ska regleras i lag. I betänkandet belyses de många fördelar som e-legitimation medför liksom det beroende och den sårbarhet som skapas, samt att en stor del av allmänheten frivilligt eller ofrivilligt står utanför användandet av digitala tjänster. Utredningen har varit ute på remiss och förväntas resultera i en proposition.

I Norska kyrkan är det sedan 1 juli 2016 möjligt att använda Bank-id för att med en elektronisk självbetjäningstjänst anmäla inträde och utträde ur kyrkan. I samband med kyrkovalet i Norska kyrkan hösten 2015 efterlystes en möjlighet att själv lätt kunna ta reda på om man är medlem och att kunna inträda eller utträda ur kyrkan. Krav på en självbetjäningstjänst för att kunna utträda ur kyrkan spreds på olika sociala medier under sommaren och hösten 2015. Intresset för en sådan lösning var särskilt stort bland personer som felaktigt funnits med i medlemsregistren. Såväl departement som kirkerådet, norska kyrkans motsvarighet till kyrkostyrelsen, ville ge den enskilde möjlighet att identifiera sig elektroniskt vid anmälan om inträde eller utträde. Bland remissinstanserna fanns ett brett stöd för införandet av självbetjäningstjänsten, men det fanns även invändningar som bland annat gällde att det pastorala perspektivet och kontakten med den lokala församlingen därmed kommer i skymundan eller uteblir både vid inträden och utträden (KM 20/16 *Forskrift om inmelding i og utmelding av Den norske kirke*). Till skillnad från i Sverige har ett inträde eller utträde ur Norska kyrkan inte någon direkt avgifts- eller skattemässig konsekvens för individen då staten från den allmänna statsbudgeten fördelar ekonomiskt stöd till olika tros- och livssynssamfund.

I Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland finns möjlighet att anmäla inträde i kyrkan genom en datasäker webbtjänst där bankkoder används för inloggning. Då förmedlas de flesta uppgifter som behövs för inträde från befolkningsregistret till församlingen. Medlemskapet träder i kraft när församlingen har bekräftat det. Utträde ur kyrkan görs genom personlig eller skriftlig anmälan, på liknande sätt som i Svenska kyrkan.

I Danska folkkyrkan finns inte någon motsvarande digital tjänst. På kyrkans gemensamma hemsida finns under fliken Medlemskap kontaktuppgifter till respektive församlingspräst samt uppmaning att när det gäller inträde kontakta församlingsprästen och att vid utträde kontakta församlingsprästen eller pastorsexpeditionen.

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:27.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:27 uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna för att i Svenska kyrkan godta elektronisk identifiering som alternativ till identifiering genom egenhändigt undertecknande av handlingar och i det sammanhanget också pröva behovet av ändringar i kyrkoordningen.

Tekniken för elektronisk identifiering har under de senaste åren utvecklats och kommit till användning i allt högre grad i samhället. Utskottet konstaterar att det i kyrkoordningens reglering finns ett flertal situationer där egenhändigt undertecknande krävs för att en enskild persons ärenden ska få handläggas inom Svenska kyrkan och motionen behandlar ett par av dessa situationer.

Organisationsutskottet har uppmärksammat Tillsyns- och uppdragsutskottet på en synpunkt som Svenska kyrkans valprovsningsnämnd har lämnat i sin verksamhetsberättelse för 2017. Valprovsningsnämnden anser att det finns bestämmelser som skulle kunna anpassas mer efter vad som gäller t.ex. förvaltningsrättsligt. Ett sådant exempel är kravet på att ett överklagande ska vara egenhändigt undertecknat (58 kap. 4 § kyrkoordningen).

Både motionen och det Valprovsningsnämnden har anfört pekar på behovet av att överväga anpassningar av den kyrkorättsliga regleringen efter utvecklingen inom det förvaltningsrättsliga området, särskilt vad gäller elektronisk identifiering. Utskottet anser att det finns anledning att överväga att göra det möjligt för enskilda personer att inom Svenska kyrkan kunna använda sig av elektronisk identifiering i de situationer som kräver egenhändigt undertecknande av handlingar. Beroende på vad avsikten är med ingivandet av handlingen kan det elektroniska undertecknandet, liksom ingivande av motsvarande pappershandling, behöva kompletteras med personlig kontakt från församlingen eller pastoratet. Frågan om elektronisk identifiering bör inte begränsas till situationen när en person anmäler inträde i eller utträde ur Svenska kyrkan varför utskottet anser att motionen ska avslås. Frågan om elektronisk identifiering som alternativ till ingivande av egenhändigt undertecknade handlingar bör istället behandlas generellt för att omfatta de olika situationer när identifiering krävs.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Alexander Christiansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:7

Kyrkotillhörighet för utländska medborgare

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:41 med förslag att kyrkomötet beslutar att ändra bestämmelserna om kyrkotillhörighet i 29 kap. 1 § kyrkoordningen, så att paragrafens första stycke lyder: ”En person som är svensk medborgare, eller utländsk medborgare bosatt i Sverige, får upptas i Svenska kyrkan.”

Utskottet anser att då en utredning redan pågår som bland annat ska belysa den fråga som motionen gäller samt lämna förslag till eventuella kyrkoordningsändringar, behövs ingen ytterligare åtgärd. Kyrkomötet föreslås besluta att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2018:41 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

**Motion 2018:41 av Johan Blix och Margareta Karlsson,
Kyrkotillhörighet för utländska medborgare**

Kyrkomötet beslutar att ändra bestämmelserna om kyrkotillhörighet i 29 kap. 1 § i kyrkoordningen, så att paragrafens första stycke lyder: ”En person som är svensk medborgare, eller utländsk medborgare bosatt i Sverige, får upptas i Svenska kyrkan”.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:41 i Ln 2018:9y, *bilaga 1*.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2018:41 i Kn 2018:3y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Bestämmelser om kyrkotillhörighet finns i kyrkoordningens 29:e kapitel. I 1 § stadgas de grundläggande villkor som gäller för kyrkotillhörighet. En person som är svensk medborgare, eller utländsk medborgare bosatt i Sverige, får enligt huvudregeln i paragrafens första stycke *tillhöra* Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen får dock besluta att även någon annan person får tillhöra Svenska kyrkan, vilket framgår av andra stycket i samma paragraf.

Kyrkoordningens bestämmelser om kyrkotillhörighet motsvarar i huvudsak de bestämmelser som gällde enligt kyrkolagen (1992:300) fram till relationsändringen mellan Svenska kyrkan och staten år 2000. Det som idag utgör de grundläggande förutsättningarna för tillhörighet, d.v.s. svenskt medborgarskap eller bosättning inom riket, har gällt alltsedan tillkomsten av 1951 års religionsfrihetslag.

Kyrkomötet 2017 beslutade att uppdra till kyrkostyrelsen att i arbetet med en översyn av frågor om kyrkotillhörigheten beakta sådant som Tillsyns- och uppdragsutskottet hade anfört (KmSkr 2017:7 och TU 2017:6). Utskottets uttalanden lämnades med anledning av tre motioner (2017:24, 2017:66 och 2017:115) rörande medlemskap i Svenska kyrkan som samtliga i enlighet med utskottets förslag avslogs. Utskottet anförde i sitt betänkande bland annat följande.

I ett tidigare mer enhetligt samhälle där det fram till år 1951 i princip inte var möjligt att vara svensk medborgare och inte samtidigt tillhöra ett trossamfund och där Svenska kyrkan hade en nära förbindelse med staten kunde det vara naturligt att svenskt medborgarskap också var en förutsättning för kyrkotillhörighet. Såväl Svenska kyrkans ställning som människors livsmönster har påtagligt förändrats sedan det infördes bestämmelser om en direkt koppling mellan medborgarskap och kyrkotillhörighet. Det finns anledning att pröva om det bör göras ändringar i kyrkoordningens bestämmelser mot bakgrund av de samhällsförändringar som har ägt rum. Det har också tillkommit ett antal självständiga församlingar som tillhör Svenska kyrkan genom Svenska kyrkan i utlandet. Samtidigt måste beaktas att Svenska kyrkan liksom systerkyrkor i andra länder har ett ansvar som är territoriellt bestämt.

Utredningen ska bland annat ge en samlad bild av de skillnader som idag finns i hanteringen av tillhörighetsfrågorna kopplat till kravet på medborgarskap/bosättning, belysa hur den nuvarande regleringen har motiverats teologiskt och göra en bedömning av om det finns skäl att hålla fast vid denna reglering.

Om utredningen resulterar i förslag till ändringar i kyrkoordningen förväntas den remitteras i januari 2019 för beslut i kyrkomötet hösten 2019.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2018:41 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
--

Utskottet har tagit del av direktiven gällande medborgarskapsfrågan för den utredning som pågår angående tillhörighet till Svenska kyrkan. Utredningen ska bland annat ge en samlad bild av de skillnader som idag finns i hanteringen av tillhörighetsfrågorna med anledning av den reglering som utgår från svenskt medborgarskap eller bosättning i Sverige. Då en utredning redan pågår som bland annat ska belysa den fråga som motionen gäller samt lämna förslag till eventuella kyrkoordningsändringar, anser utskottet att ingen ytterligare åtgärd behövs. Kyrkomötet föreslås därför besluta att motionen ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Uppsala den 4 oktober 2018

TU 2018:7

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Jenny Thor, Hans-Olof Andréén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:9y

Kyrkotillhörighet för utländska medborgare

Läronämndens yttrande över motion 2018:41

Läronämnden vill understryka att tillhörighet till Svenska kyrkan ur läromässig synvinkel inte är avhängig medborgarskap. Läronämnden noterar att ändring av regler för kyrkotillhörighet kan ha implikationer för kyrkosyn och ekumenik.

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Jenny Sjögren, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2018:3y

Kyrkotillhörighet för utländska medborgare

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2018:41

I motion 2018:41 föreslås att 29 kap. 1 § första stycket kyrkoordningen ändras så att där anges att en svensk medborgare eller en utländsk medborgare som är bosatt i Sverige "får upptas i Svenska kyrkan" istället för "får tillhöra Svenska kyrkan".

De principiella synpunkter på uppställningen av ett förslag till ändringar i kyrkoordningen och på beredningen av ett sådant förslag som Kyrkorättsnämnden framför i yttrandet 2018:2y gäller även beträffande motion 2018:41. Härtill kan noteras att det nu i båda styckena i 29 kap. 1 § regleras vem som får tillhöra Svenska kyrkan. Det finns också en direkt koppling mellan lydelsen av första och andra styckena när det i andra stycket anges vem som utöver vad som sägs i första stycket "även" kan tillhöra Svenska kyrkan. Förslaget i motionen tar inte hänsyn till detta.

Med hänvisning till vad Kyrkorättsnämnden anfört i yttrandet 2018:2y om beredningen av ändringar i kyrkoordningen bör uppmärksammas att kyrkostyrelsen i skrivelsen 2018:4 *Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden* redovisar att det pågår en översyn av kyrkotillhörighetsbestämmelserna i 29 kap. kyrkoordningen. En promemoria planeras remitteras senast i januari 2019. (KsSkr 2018:4 s. 5) I det beslut av 2017 års kyrkomöte som skrivelsens redogörelse avser finns frågor om medborgarskap och kyrkotillhörighet med.

Uppsala den 29 augusti 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Ragnar Persenius.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:8

Sekretessvarning i Kbok

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:42 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att genom Svenska kyrkans bestämmelser stadga att registren i kyrkobokföringen får innehålla en särskild sekretessvarning för en person när kyrkoherden har beslutat om detta.

Utskottet anser att motionen ska avslås men att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att pröva möjligheterna att i kyrkobokföringssystemet ha funktioner för att kunna påkalla noggrann sekretessprövning vid fråga om utlämnande av uppgifter om bland annat dop och kyrkotillhörighet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:42.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:42 uppdra till kyrkostyrelsen att pröva möjligheterna att i kyrkobokföringssystemet ha funktioner för att kunna påkalla noggrann sekretessprövning vid fråga om utlämnande av uppgifter om bland annat dop och kyrkotillhörighet.

Motionens förslag

Motion 2018:42 av Johan Blix m.fl., Sekretessvarning i Kbok

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genom Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB) stadga att registren i kyrkobokföringen (Kbok) får innehålla en särskild sekretessvarning för en person när kyrkoherden har beslutat om detta.

Bakgrund

Den inomkyrkliga offentlighetsprincipen finns reglerad i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan och dess närmare räckvidd bestäms i kyrkoordningen. Den offentlighet som gäller för Svenska kyrkans handlingar liknar den som gäller i fråga om myndigheternas handlingar enligt tryckfrihetsförordningen. För att en handling eller en uppgift i en handling, till exempel en uppgift i kyrkobokföringen, ska få undantas från offentlighetsprincipen måste det vara en uppgift som omfattas av de undantag som räknas upp i kyrkoordningens 54 kapitel. När det gäller uppgifter om enskilda personer i kyrkobokföringen finns det i 9 § ett förbud mot att röja uppgifter ”om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider men om uppgiften röjs”. Utgångspunkten är alltså att uppgifter i kyrkobokföringen, exempelvis namn, adress, personnummer och kyrkotillhörighet, ska lämnas ut.

EU:s dataskyddsförordning (GDPR) trädde i kraft i maj 2018 och den innehåller bland annat regler om krav på samtycke vid utlämnande av så kallade känsliga personuppgifter, bland annat uppgifter om religiös övertygelse. I maj 2018 trädde även en kompletterande svensk lag i kraft, dataskyddslagen (2018:218). I förarbetena till dataskyddslagen (prop. 2017/18:105 s. 60) uttalas att den lagstadgade handlingsoffentlighet som gäller för Svenska kyrkans handlingar enligt lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan liknar den som gäller myndigheterna och därför bör Svenska kyrkans handlingar betraktas som ”allmänna” i den mening som avses i Artikel 86 i dataskyddsförordningen. Enligt regeringen ger alltså dataskyddsförordningen stöd för att Svenska kyrkan lämnar ut handlingar i enlighet med lagen om Svenska kyrkan.

Skatteverket kan besluta om en så kallad sekretessmarkering i folkbokföringen, ofta kallad ”skyddade uppgifter”, och det innebär att en noggrann skadeprovning alltid måste göras för att avgöra om en uppgift om denna person kan lämnas ut. För att Skatteverket ska besluta om sekretessmarkering krävs vanligen intyg från polis, socialtjänst, en kvinnojour eller brottsofferjour eller en dom eller annan utredning samt att personen och eventuell familj byter bostad och på annat sätt medverkar till att skydda sina personuppgifter. Om det finns en sekretessmarkering i folkbokföringen överförs den automatiskt till kyrkobokföringssystemet och innebär att antalet personer som har åtkomst till personens uppgifter i kyrkobokföringen kraftigt begränsas samt att särskilda handlägningsrutiner tillämpas.

Förutom att Skatteverkets sekretessmarkering automatiskt överförs till kyrkobokföringssystemet Kbok finns för närvarande, med den utformning som Kbok har, inte någon möjlighet att markera om det finns anledning till särskild noggrannhet vid provning av utlämnande av uppgifter som gäller vissa personer.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:42.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:42 uppdra till kyrkostyrelsen att pröva möjligheterna att i kyrkobokföringssystemet ha funktioner för att kunna påkalla noggrann sekretessprovning vid fråga om utlämnande av uppgifter om bland annat dop och kyrkotillhörighet.

Enligt utskottets erfarenhet har det blivit vanligare att enskilda kyrkotillhöriga framför önskemål om att uppgifterna om att de är döpta och kyrkotillhöriga ska skyddas av sekretess, utan att övriga uppgifter som exempelvis folkbokföringsadress behöver skyddas. Skälen för detta kan exempelvis vara att personen har anknytning till ett land där uppgifter om dop och kyrkotillhörighet om de blev kända skulle kunna leda till allvarliga problem eller livsfara för personen eller anhöriga. Utskottet finner att det är otillfredsställande att kyrkobokföringssystemet inte tillhandahåller funktioner som stöd för att kunna tillgodose behovet av särskilt skydd för sådana uppgifter.

Att i enlighet med det som anförs i motionen göra det möjligt att i kyrkobokföringssystemet kunna lägga in en särskild sekretessvarning är en möjlighet för att på ett bättre sätt kunna skydda dessa uppgifter. Avsikten med sekretessvarningen är att särskilt påkalla en provning av risken för att ett utlämnande skulle kunna medföra att personen eller någon närstående lider men. Även andra möjliga tillvägagångssätt kan finnas för att tillgodose detta behov. Utskottet anser att motionen ska avslås men att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att pröva möjligheterna att i kyrkobokföringssystemet

ha funktioner för att kunna påkalla noggrann sekretessprövning vid fråga om utlämnande av uppgifter om bland annat dop och kyrkotillhörighet.

TU 2018:8

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:9

Det allmänna prästadömet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:44 med förslaget att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda konsekvenserna av den lutherska läran om det allmänna prästadömet för dagens församlingsliv. Utskottet ser det som angeläget med en bred delaktighet inte minst i församlingens gudstjänstliv och menar att det redan står klart att detta är vad som ska gälla men är en utmaning att hela tiden förverkliga. Utskottet ser inte behov av en utredning av det slag som föreslås i motionen och menar därför att den bör avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:44.

Motionens förslag

Motion 2018:44 av Anders Nihlgård m.fl., Det allmänna prästadömet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vilka konsekvenser den lutherska läran om det allmänna prästadömet kan och bör få för det svenskkyrkliga församlingslivet idag.

Bakgrund

I ett par yttranden med anledning av skrivelser från regeringen om ändringar i Svenska kyrkans lokala och regionala organisation tog Läronämnden 1985 och 1987 upp frågor om det allmänna prästadömet.

Läronämndens yttrande 1985:23 avsåg 1982 års kyrkokommittés rapport *Församlingar i samverkan* (SOU 1985:1). I rapporten framförde kyrkokommittén att förändringarna som gav kyrkorådet ett större inflytande över församlingens gudstjänstliv förutsätter samverkan mellan kyrkoråd och präst. Man menade att utvecklingen kunde tolkas som ett starkare markerande av kyrkorådets kyrkokommunala karaktär med principen att demokratins spelregler ska gälla överallt. ”Men utvecklingen kan också ges en teologisk motivering som utgår ifrån den lutherska reformationens syn på det allmänna prästadömet enligt vilket ämbetet, evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens uppdrag, uppbärs av alla kristna.” Med koppling till detta skrev Läronämnden i yttrandet följande.

Läronämnden framhåller vidare att den teologiska tanken med det allmänna prästadömet (s. 121) varken i dess bibliska rötter eller i den lutherska reformationen ursprungligen avsåg frågor om beslutanderätten.

Det gällde det fria tillträdet till Gud utan ett förmedlande prästerskap. Då denna föreställning förväldades med senare tiders politiska idéer och de senaste århundradenas demokratiska ideal kom tanken med ”det allmänna prästadömet” att tjäna som en pådrivande kraft inom kyrkan. Denna utveckling i riktning mot förverkligandet av demokratiska ideal bör hälsas med glädje, men historisk ärlighet kräver att man inte lättfärdigt hänvisar till det allmänna prästadömet som biblisk eller reformatorisk bakgrund. Teologiskt förhåller det sig så att det allmänna prästadömet har sin grund i dopet och tron.

När Läronämnden yttrade sig två år senare med anledning av regeringens förslag om ny organisation på lokal- och stiftsplanet (RegSkr 1987:1) lyfte nämnden fram det allmänna prästadömet som en av tre viktiga principer för hanteringen av frågor som behandlades i regeringens skrivelse. I sitt yttrande 1987:6 skrev Läronämnden bl.a. följande.

Det s k allmänna prästadömet har sin grund i dopet och tron. Alla döpta och troende, vigda eller icke vigda, har tillsammans ansvaret för att kyrkans grundläggande uppgifter blir utförda. Och därvid är både församlingen som helhet och prästen i församlingen underställda evangeliet. Endast i den mån evangeliet får komma till uttryck talar och handlar församlingen och i den dess präst i enlighet med sitt gudomliga uppdrag.

1997 års extra kyrkomöte yttrade sig över regeringens förslag till lag om Svenska kyrkan. Då förelåg en motion där begreppet den dubbla ansvarslinjen ifrågasattes bl.a. utifrån att det kunde leda till en uppdelning mellan ”inre” och ”yttre” frågor. Andra kyrkolagsutskottet såg en sådan uppdelning som felaktig och skrev i anslutning härtill följande. (2KL 1997:8)

Kallelsen att föra ut evangelium är alltså given åt hela Guds folk. Med det gemensamma uppdraget följer också ett gemensamt ansvar. Det s.k. allmänna prästadömet innebär att alla som genom dopet upptagits i kyrkan har en obehindrad tillgång till att möta Gud, till Guds ord och sakrament. Sin prästerliga tjänst fullgör de genom att vittna om Guds väldiga gärningar och genom ett rätt offer, dvs ge av sig själv i nästans och den mänskliga gemenskapens tjänst. Delaktigheten i det allmänna prästadömet medför också att alla döpta och troende, vigda eller icke vigda, tillsammans har ansvaret för att kyrkans grundläggande uppgifter blir utförda. När de verkar gemensamt i den demokratiska organisationen har de också samma ansvar för fattade beslut.

Det som Andra kyrkolagsutskottet framförde om det allmänna prästadömet som en grund för ett gemensamt ansvarstagande kan kännas igen i inledningstexten till kyrkoordningens andra avdelning där det sägs att ”delaktigheten i de döptas och troendes allmänna prästadöme förenar alla i församlingen, vigda och icke vigda”. I omedelbar anslutning härtill framhålls att ”alla har tillsammans ansvaret för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd”. I övrigt förekommer inte begreppet det allmänna prästadömet i kyrkoordningen även om samma sak kan sägas finnas med i inledningstexten till sjunde avdelningen när där står om dopet som den grundläggande vinningen till tjänst i kyrkan som ger delaktighet i kyrkans gemensamma uppdrag.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:44.

I bakgrundsbeskrivningen finns återgivet citat från Läronämnden och från Andra kyrkolagsutskottet vid 1997 års kyrkomöte som tydliggör att det som kallas det allmänna prästadömet primärt inte gäller frågor om inflytande och verksamhetsansvar utan avser en ”obehindrad tillgång till att möta Gud, till Guds ord och sakrament”. Till detta allmänna prästadöme är dopet vigningen och det omfattar hela Guds folk, såväl dem som har särskilda uppdrag inom kyrkans vigningstjänst som alla andra. Det innebär också ett ansvar för att förkunna Guds storverk, 1 Pet. 2:9, och för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd. Utskottet vill också peka på det som står i 1 Pet. 2:4 och 5.

När ni kommer till honom, den levande stenen, ratad av människor men utvald av Gud och ärad av honom, då blir också ni till levande stenar i ett andligt husbygge. Ni blir ett heligt prästerskap och kan frambära andliga offer som Gud vill ta emot tack vare Jesus Kristus.

I likhet med motionärerna ser utskottet som mycket angeläget med ett brett ansvars- tagande för församlingens liv och verksamhet. När det gäller gudstjänstlivet finns det skäl att peka på att kyrkoordningen ger kyrkoråd och församlingsråd viktiga uppgifter. Som en bakgrund till och grund för detta pekar inledningstexten till 17 kap. kyrko- ordningen på en delaktighet som går utöver det som direkt regleras i bestämmelserna.

Gudstjänsten är hela församlingens gåva och uppgift. Alla i församlingen är kallade att delta i gudstjänsten och komma med sina erfarenheter och livsfrågor till det gemensamma mötet med Gud. Kyrkorådet, församlings- rådet och kyrkoherden har gemensamt ansvar för gudstjänstlivets utform- ning och utveckling. Prästen, kyrkomusikern, kyrkvårdarna och den guds- tjänstfirande församlingen gestaltar tillsammans varje enskild gudstjänst.

Utskottet menar att det inte behövs någon utredning för att klargöra det som redan gäller. Det finns en utmaning i att förverkliga detta. Det måste ske i det lokala sammanhanget och med stöd i stiftets grundläggande uppgift att främja och ha tillsyn över församlingens liv. Mot bakgrund av det som här anförts föreslår utskottet att motion 2018:44 avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överlägg- ningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:10

Vissa jävssituationer i domkapitlen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:45 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen, så att tillsyns- och befogenhetsärenden avseende ledamöter och ersättare i domkapitlet handläggs av annan kyrklig instans än samma domkapitel.

Enligt utskottets mening kan, med tillämpning av gällande jävsregler, även ärenden som gäller en ledamot eller ersättare i det egna domkapitlet handläggas. Utskottet ansluter sig till Läronämndens yttrande som bland annat hänvisar till sambandet mellan domkapitlets självständiga ansvar för lärotraditionen och vigningstjänsten och Svenska kyrkans episkopala struktur. Kyrkomötet föreslås avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:45.

Motionens förslag

Motion 2018:45 av Lars G Linder, Vissa jävssituationer i domkapitlen

Kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen, så att tillsyns- och befogenhetsärenden avseende ledamöter och ersättare i domkapitlet handläggs av annan kyrklig instans än samma domkapitel.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:45 i Ln 2018:10y, *bilaga*.

Bakgrund

I varje stift finns ett domkapitel som självständigt ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Domkapitlet har bland annat till uppgift att utöva tillsyn över prästerna och diakonerna i stiftet. Det innebär att även de präster och diakoner som är ledamöter och ersättare i domkapitlet står under domkapitlets tillsyn och kan bli föremål för domkapitlets prövning.

I kyrkoordningen finns jävsbestämmelser för domkapitlet som hänvisar till rättegångsbalkens bestämmelser om jäv mot domare. När en domkapitelsledamot enligt dessa bestämmelser är jävig ska ledamoten inte delta i handläggningen av ärendet.

Överklagandenämnden prövade ett ärende där biskopen var jävig och domkapitlet inte skulle ha varit beslutsfört utan biskopen som ordförande eftersom ersättande domprost hade slutat sin anställning. Nämnden yttrade att vid en intresseavvägning mellan jävsreglernas syfte att garantera objektivitet och opartiskhet och vikten av att beslutet fattas i enlighet med reglerna om beslutsförhet, hade reglerna om beslutsförhet företräde, vilket medförde att det fick accepteras att biskopen trots jäv (tvåinstansjäv) deltog i domkapitlets handläggning av ärendet (Överklagandenämndens beslut 2000/12). Nämnden har i ett senare beslut (2014/38) efter intresseavvägning funnit att, i ärenden då domkapitlet har en mer domstolsliknande funktion, bör domarledamoten eller ersättaren för domarledamoten kunna gå in som ordförande när biskop och domprost är jäviga. Denna lösning beskrev nämnden som en analog tillämpning av den regel som gäller för beslutsprövningsärenden.

Domkapitlet är en del av Svenska kyrkans grundstruktur som episkopal kyrka och stiftet är det område inom vilket tillsyn självständigt utövas av såväl biskop som domkapitel. Läronämnden yttrade med anledning av en motion år 2012 (Ln 2012:4y) att inrättandet av ett gemensamt domkapitel för hela landet skulle undergräva stiftens självständighet på ett sätt som är oförenligt med Svenska kyrkans episkopala struktur.

Kyrkoordningens bestämmelser medger inte heller att ett domkapitelsärende får handläggas av ett annat stifts domkapitel.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:45.
--

Utskottet anser att regleringen i kyrkoordningen om var och hur tillsyns- och befogenhetsärenden ska handläggas svarar mot kraven som kan uppställas på rättssäker handläggning. Jävsreglerna, som motsvarar reglerna om domarjäv i allmän domstol, täcker de situationer som domkapitel kan ställas inför när det gäller jäv. Enligt utskottets mening kan, med tillämpning av jävsreglerna, även ärenden som gäller en ledamot eller ersättare i det egna domkapitlet handläggas. I de fåtal ärenden där tillämpning av jävsreglerna inneburit att domkapitlet riskerat att inte vara beslutsfört har domkapitlet funnit godtagbara lösningar, med stöd i kyrkoordning och överklagandenämndsbeslut, även för dessa situationer. Utskottet ansluter sig till läronämndens yttrande som bland annat hänvisar till sambandet mellan domkapitlets självständiga ansvar för lärotraditionen och vigningstjänsten och Svenska kyrkans episkopala struktur. Utskottet anser därför att kyrkomötet ska avslå motionen.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Undertecknade ledamöter från den socialdemokratiska nomineringsgruppen reserverar oss mot utskottets förslag till avslag på motion 2018:45, ”Vissa jävssituationer i domkapitlen” till förmån för motionen.

Vi anser att Tillsyns- och Uppdragsutskottet i sin behandling av motionen inte tillräckligt har uppmärksammat de konsekvenser som kan uppstå när en ledamot av domkapitlet själv blir föremål för utredning och beslut från samma domkapitel, troligen på grund av att utskottet saknar erfarenhet härav. Risken för ett sådant scenario som motionen beskriver är naturligtvis låg, men konsekvenserna är för stora för att frågan inte ska utredas.

Ledamöterna av ett domkapitel, är mycket kända för varandra och få till antalet. Om ett problem eskalerar så att anmälan av domkapitelsledamot blir aktuell, kan därför flera ledamöter vara jäviga på grund av arbetsrelation eller annan relation till varandra och till den som anmäler. Antalet ledamöter som då måste lämna behandlingen blir för stor, relativt antalet ledamöter som är fem.

Ett beslut som fattas om en kollega i en sådan liten grupp påverkar arbetsrelationerna och samarbetet negativt samt undergräver legitimiteten för ledamöterna i domkapitlet. Inte minst kan en friande dom definitivt uppfattas på ett felaktigt sätt av omgivningen. Gruppens storlek gör också att möjligheten till anonymitet inom gruppen försvinner.

Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell och Lars Risberg

Särskild mening

Undertecknade ledamöter vill i särskild mening instämma i reservation från den socialdemokratiska nomineringsgruppen angående avslag på motion 2018:45, ”Vissa jävssituationer i domkapitlen”.

Jenny Thor, Sebastian Clausson och Birgitta Eliasson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:10y

Jävssituationer i domkapitlen

Läronämndens yttrande över motion 2018:45

I sitt yttrande Ln 2012:4y anförde Läronämnden i en näraliggande fråga om ett gemensamt domkapitel följande:

Svenska kyrkan framträder som församlingar och stift som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet (Lagen om Svenska kyrkan 1–2 §§). Stiftets grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlinglivet (kyrkoordningen 6 kap. 1 §). Stiftsstyrelsen ska främja församlinglivet och verka för dess utveckling (kyrkoordningen 7 kap. 7 §). I varje stift ska finnas ett domkapitel som självständigt ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen (kyrkoordningen 6 kap. 8 §).

Läronämnden konstaterar att denna ordning uttrycker det gemensamma ansvaret mellan innehavare av vinningstjänsten och förtroendevalda samtidigt som den värnar om domkapitlets självständiga ansvar för lärotraditionen och vinningstjänsten.

[...]

Inrättandet av ett gemensamt domkapitel för hela Svenska kyrkan skulle undergräva stiftens självständighet på ett sätt som är oförenligt med vår kyrkas episkopala struktur med stift, biskopar och övriga stiftsorgan.

En delegation av domkapitelärenden till nationella organ är alltså inte möjlig. Att ett annat domkapitel eller annat stifts biskop på det aktuella stiftets begäran i undantagsfall övertar ärenden strider däremot inte mot Svenska kyrkans episkopala struktur.

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:11

Arbetsledande diakoner och församlingsråd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:49 med förslaget att kyrkostyrelsen ska utreda om en diakon som är arbetsledare för en församling ska kunna vara ledamot i ett församlingsråd i kyrkoherdens ställe. I övervägandena framhåller utskottet att en präst och en diakon fullgör olika uppdrag inom kyrkans vinningstjänst. Det är utifrån prästens särskilda uppdrag som en annan präst kan vara ledamot i ett församlingsråd i kyrkoherdens ställe. Med hänvisning till detta föreslår utskottet att kyrkomötet ska avslå motion 2018:49.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:49.

Motionens förslag

Motion 2018:49 av Hans-Olof Andrén och Elisabeth Rydström, Arbetsledande diakoner och församlingsråd

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om en diakon som är arbetsledare för en församling ska kunna ges uppdraget att i kyrkoherdens ställe vara ledamot i församlingsrådet.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

Kyrkoherden har alltsedan 1862 års kyrkostämmoförordning kunnat sätta en annan präst som först ordförande och senare bara som ledamot i ett kyrkoråd i en (annex)församling. Det blev en viss förändring på denna punkt genom 2012 års kyrkomötes beslut om den lokala strukturen. Kyrkoherden är enligt nu gällande bestämmelser alltid ledamot i ett kyrkoråd, alltså styrelsen i en församling som inte ingår i ett pastorat eller i ett pastorat, 4 kap. 6 § kyrkoordningen. I ett församlingsråd, alltså styrelsen i en församling som bildar pastorat, är kyrkoherden också primärt ledamot men kan där sätta en annan präst i sitt ställe, 4 kap. 24 § och 5 kap. 6 §. Det ska vara en präst som arbetar i församlingen ifråga. I sin skrivelse 2012:5 *Strukturfrågor* skrev kyrkostyrelsen följande som motiv för dessa bestämmelser.

Kyrkostyrelsen anser i likhet med utredningen att det med tanke på de uppgifter som tillkommer församlingsrådet är naturligt att kyrkoherden är ledamot i församlingsråden. Men i likhet med vad som gäller i dag i en församling i ett flerförsamlingspastorat måste det också vara möjligt

för kyrkoherden att sätta en annan präst i sitt ställe i något av församlingsråden. I så fall ska prästen arbeta i den aktuella församlingen. De nu föreslagna bestämmelserna följer i stort sett de nu gällande, dock alltså med den skillnaden att det nu är fråga om församlingsråd.

[...]

Vidare föreslår vissa remissinstanser att även en diakon ska kunna komma i fråga som ledamot i församlingsrådet i kyrkoherdens ställe. Kyrkoherdens uppgift är enligt kyrkohandboken att ”vara församlingens andliga ledare och tillsammans med (övriga präster och) de förtroendevalda tillse att allt sker med god ordning och efter Guds vilja”. Utifrån prästens särskilda uppdrag inom vigningstjänsten är det naturligt att kyrkoherden bara kan utse en präst i sitt ställe att vara ledamot i församlingsrådet.

I Organisationsutskottets betänkande med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse, O 2012:2, togs inte frågan om kyrkoherdens ledamotskap i församlingsrådet upp.

2017 års kyrkomöte fattade beslut om en viss ändring i bestämmelserna om annan präst än kyrkoherden som ledamot i ett församlingsråd. Tidigare gällde att en präst som förordnats av kyrkoherden hade samma mandattid som de valda ledamöterna. Från den 1 januari 2018 gäller att kyrkoherden när som helst kan återkalla ett förordnande och själv gå in som ledamot eller sätta en annan präst i sitt ställe. Ändringen motiverades med att den tidigare regleringen kunde leda till att omorganisationer försvårades. ”Den kan också leda till att uppkomna konflikter mellan kyrkoherden och den präst som har förordnandet cementeras.” Se Organisationsutskottets betänkande 2017:9.

Motivering av kyrkoherdens ledamotskap

Kyrkoherdens ställning i kyrkorådet har förändrats över tiden – från att ha varit självskriven ordförande till att inte vara valbar som ordförande. Det har förekommit, om än i begränsad utsträckning, diskussioner om kyrkoherdens ställning som ledamot i kyrkorådet. Motiven för kyrkoherdens ledamotskap har en omedelbar koppling till det som kallas ”den dubbla ansvarslinjen”. Detta framträder tydligt i Svenska kyrkans centralstyrelsens skrivelse till 1999 års kyrkomöte, CsSkr 1999:3. I ett avsnitt motiveerade Centralstyrelsen förslaget att kyrkoherden inte längre skulle vara valbar som ordförande. Där angavs att det framgick av kyrkoordningsförslaget i övrigt att man ”strävat efter att så tydligt som möjligt ge uttryck för den dubbla ansvarslinjen i kyrkoordningen”. Det gällde inte minst vid beskrivningen av ansvarsfördelningen mellan kyrkorådet och kyrkoherden. ”När det gäller kyrkoherdens funktion i kyrkorådet anser vi det angeläget att kyrkoherdens mandat som främsta lokala representant för kyrkans ämbete blir tydligt och inte sammanblandat med ett förtroendevalt mandat.”

I ett yttrande som avsåg flera motioner som rörde olika delfrågor kopplade till kyrkoherdens ställning i kyrkorådet skrev Läronämnden följande som en övergripande principiell inledning, Ln 2010:15y.

Svenska kyrkan är till sin karaktär både episkopal med en särskild vigningstjänst och synodal med förtroendevalda beslutsorgan. Läronämnden har konsekvent hävdat (jfr Ln 1997:1, 1998:501, 1999:3 och 2001:5y) att det är grundläggande för Svenska kyrkan att den styrs och leds av demokratiskt valda organ och ämbetsbärare i samverkan i församlingar, stift och på nationell nivå.

Kyrkoherdens ledamotskap i kyrkorådet och därmed även i församlingsråd har motiverats med att det måste finnas en samverkan mellan ämbetslinjen och de i demokratisk ordning valda förtroendevalda. Kyrkoherden har ställningen som den främste företrädaren för ämbetslinjen i församlingar och pastorat. Det förhållandet att kyrkoherden kan sätta en annan präst i sitt ställe synes inte ha diskuterats närmare. I sammanhanget kan dock noteras att Läronämnden i sitt yttrande 2013:11y om tjänstebeteckningar och kyrkans ledningsstruktur anförde följande.

Läronämnden vill framhålla att det finns ett behov av en teologisk och pastoral bearbetning av Svenska kyrkans ämbets- och ledningsstruktur med anledning av den organisationsutveckling som pågår. I en sådan bearbetning är det nödvändigt att analysera hur tillsynen ska ske i en kyrka med en episkopal struktur och att behandla konsekvenserna när arbetsledaren inte är präst eller diakon.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:49.

Utskottet menar att ett uppdrag att vara arbetsledare och uppdraget att i kyrkoherdens ställe vara ledamot i ett församlingsråd är principiellt sett olika uppdrag vilka inte kan ses samman på det sätt som görs i motionen. Detta gäller även i det fall då en diakon är arbetsledare. Den präst som är ledamot i ett församlingsråd fullgör det uppdraget som ersättare för kyrkoherden som prästerlig ledamot i församlingsrådet. Detta förhållande bör ses samman med det som sägs i inledningsorden till prästvigningen i kyrkohandboken och som där föregår frågan om villigheten att åta sig uppdraget att vara präst.

En präst skall predika Guds ord och förvalta sakramenten,
leda församlingens bön
och tillbedjan i gudstjänsten,
undervisa och utöva själavård
och så vara en herde för Guds hjord.

Det är detta herdeskap som prästen ska fullgöra också i uppdraget som ledamot i församlingsrådet. Det uppdrag som ges en diakon i diakonvigningen är inte detsamma som ges en präst. Det medför att prästen och diakonen inte är utbytbara som ledamöter i församlingsrådet trots att de båda har uppdrag inom kyrkans vigningstjänst. Det är dock olika uppdrag. En kyrkoherde ska vara präst och detsamma ska gälla den som ersätter i kyrkoherden i en uppgift som är direkt kopplad till (kyrko)herdeskapet.

Med hänvisning till det som utskottet här anför föreslås att motion 2018:49 avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:12

Ledarskapsutbildning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:71 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen dels att tillhandahålla vidareutbildningar för alla kyrkliga ledare, dels att erbjuda handledning för alla kyrkliga ledare samt motion 2018:91 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en kartläggning av hur stiftet arbetar med att stärka kyrkorådets förtroendevalda så att de ges förutsättningar att matcha dagens kyrkoherdar som rustas i modernt ledarskap, detta för att få fram goda exempel.

Utskottet anser att det är av stor betydelse att anställda och förtroendevalda i Svenska kyrkan får möjlighet till fortbildning och annat stöd men med den ordning som gäller för ansvarsfördelning inom Svenska kyrkan är detta i första hand en uppgift för församlingar och pastorat samt stift och utskottet föreslår därför att motionerna avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:71, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:71, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:91.

Motionernas förslag

Motion 2018:71 av Terence Hongslo m.fl., Utbildning och handledning för kyrkliga ledare

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att tillhandahålla vidareutbildningar för alla kyrkliga ledare.
2. uppdra till kyrkostyrelsen att erbjuda handledning för alla kyrkliga ledare.

Motion 2018:91 av Åsa Ingårda m.fl., Stärkt ledarskap hos förtroendevalda

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en kartläggning av hur stiftet arbetar med att stärka kyrkorådets förtroendevalda så att de ges förutsättningar att matcha dagens kyrkoherdar som rustas i modernt ledarskap, detta för att få fram goda exempel.

Bakgrund

Utbildningar för anställda, förtroendevalda och ideella medarbetare

Inom ramen för stiftets uppdrag att främja och ha tillsyn över församlinglivet erbjuder stiftens utbildningar och fortbildningar för anställda, förtroendevalda och ideella medarbetare. De områden inom vilka utbildning erbjuds, när och i vilken omfattning, varierar. Det är stiftens och församlingarnas behov och resurser som avgör vilka utbildningar som erbjuds. I början av de senaste mandatperioderna har stiftens genomgående erbjudit utbildningar för förtroendevalda med särskild inriktning på dem som är nya i sitt förtroendeuppdrag. Ett studiematerial för förtroendevalda har tagits fram tillsammans med studieförbundet Sensus och bokförlaget Verbum. Materialet har fått stor spridning och används både vid utbildningar anordnade av stift och i församling. Sedan många år samarbetar Svenska kyrkan med Sensus vid anordnande av vissa utbildningar för förtroendevalda, och nyligen utarbetades även ett material för utbildning av ideella medarbetare, då i samarbete med Sensus och Ideellt forum. Som komplement till mer traditionella utbildningstillfällen finns även internetbaserat studiematerial. När det gäller unga ledare bedrivs ett omfattande arbete i församlingar och stift genom vilket många ungdomar får genomgå ledarutbildning.

I detta sammanhang kan även nämnas det forskningsprojekt om kyrkoråd som pågår vid kyrkokansliet. De frågor som projektet söker belysa och studera är bland annat hur kyrkoråden ser på sin uppgift, vari problemen och möjligheterna ligger samt hur relationen mellan kyrkoherde och kyrkoråd fungerar. Projektet startade 2015 och materialet är för närvarande under bearbetning för att publiceras i bokform.

Arbetshandledning

Handledning kan vara av olika slag men den handledning inriktad på yrkesverksamma som erbjuds i samtliga stift är arbetshandledning. Organisationen och förutsättningarna för arbetshandledning ser dock olika ut i de olika stiftens. Arbetshandledningen fokuserar på arbetet och yrkesrollen och är en möjlighet för kyrkligt yrkesverksamma att, i grupp eller enskilt, tillsammans med en särskilt utbildad handledare, samtala och reflektera över frågeställningar som berör roll, uppdrag, organisation och arbetssituation. Arbetshandledning kan erbjudas alla yrkeskategorier (diakoner, pedagoger, präster, kyrkvaktmästare, administrativ personal, husmödrar, kyrkomusiker, m.fl.). Den kan ske enskilt eller i mindre grupper. Handledningsgrupper kan vara homogena och enbart bestå av en yrkesgrupp (t.ex. kyrkoherdar eller pedagoger) eller kan omfatta flera yrken som har en uppgift gemensamt (t.ex. ungdomsarbete, äldrearbete eller arbetsledning). Samordningen av arbetshandledning i Svenska kyrkan sker genom en nationell samordningsgrupp.

Ansvarsfördelning mellan stift och nationell nivå

Kyrkoordningen anger en ansvarsfördelning mellan stift och nationell nivå som innebär att det är stiftets uppgift att främja församlinglivet, i vilket det ingår att erbjuda möjligheter till utbildning och handledning, och nationell nivåns uppgift att stödja stiftens. Detta var också Tillsyns- och uppdragsutskottets utgångspunkt vid behandlingen av motion 2015:6 då utskottet i sitt betänkande TU 2015:2 yttrade följande.

Stiftens har ett ansvar att driva utbildningsfrågor. I det arbetet ser utskottet det som angeläget och positivt att stiftens samverkar.

Utskottet menar att kyrkostyrelsen med anledning av motion 2015:6 ska få i uppdrag att i samverkan med stiftens pröva frågor om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas.

Även om det inte direkt ingår i det uppdrag som utskottet föreslår att kyrkomötet ska besluta kan mycket väl behovet av ledarskapsutbildning för andra grupper av anställda tas upp i samma sammanhang.

Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag att med anledning av motionen uppdras till kyrkostyrelsen att i samverkan med stiftet pröva frågan om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas (KmSkr 2015:31). Uppdraget har slutbehandlats enligt årsredovisningen för nationella nivån 2016 (KsSkr 2017:2, bilaga 2 sidan 50).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:71.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:91.

Utskottet anser liksom motionärerna att det är av stor betydelse att anställda och förtroendevalda i Svenska kyrkan får möjlighet till fortbildning och annat stöd så att de har förutsättningar för att utföra sina uppgifter på bästa sätt. Med den ordning som gäller för ansvarsfördelning inom Svenska kyrkan är detta dock i första hand en uppgift för församlingar och pastorat samt stift. Förutom de utbildningar som erbjuds från stiftet i egen regi eller i samverkan med andra aktörer som nämnts i bakgrundsbeskrivningen, erbjuder även Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation utbildningar som riktar sig till anställda och förtroendevalda. Mot bakgrund av detta anser utskottet att kyrkomötet ska avslå motion 2018:71 och motion 2018:91.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Claussön, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:13

Råd vid bemötande

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:72 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att initiera en broschyr med råd till alla kyrkans anställda om bemötandefrågor. Utskottet ser inte utarbetande av en broschyr som det bästa sättet att hantera de frågor som tas upp i motionen utan menar att det är sådant som måste tas om hand lokalt av arbetsgivare och arbetsledare. Utskottet föreslår att motion 2018:72 ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:72.

Motionens förslag

Motion 2018:72 av Terence Hongslo m.fl., Råd vid bemötande

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en broschyr med råd till alla kyrkans anställda om bemötande av dem som besöker kyrkans verksamheter och bemötande av varandra i arbetslaget.

Bakgrund

När det i motion 2018:72 inledningsvis talas om alla kyrkans anställda som ambassadörer för kyrkan kan sägas att den saken med ett ännu vidare perspektiv finns dels i början och dels i slutet av inledningstexten till kyrkoordningens sjunde avdelning om kyrkliga uppdrag och befattningar.

Kallelsen att föra ut evangelium är given åt hela Guds folk. Alla i kyrkan är lemmar i en och samma kropp. Dopet är den grundläggande vigningen till tjänst i kyrkan och ger delaktighet i kyrkans gemensamma uppdrag.
[...]

Alla kyrkans anställda och medarbetare ska tjäna kyrkan och församlingen och i det uppdrag de fått bidra till att evangeliet blir känt, kyrkan uppbyggd och människorna tjänade.

Såvitt gäller kyrkligt anställda, och då särskilt de som nu utbildas, kan noteras att det i utbildningsplanerna för de fyra pastoralteologiska utbildningarna för diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster finns rubriken ”Värderingsförmåga och förhållningssätt”. För alla som utbildas gäller att de genom sin kunskap, förståelse och färdighet som blivande kyrkoarbetare ska utveckla och fördjupa bl.a. förmåga till empati och samverkan. Förmåga till empati måste innefatta ett gott bemötande av de

människor som man möter. Det kan antas att något motsvarande också har funnits med tidigare i kyrkliga utbildningar.

Hur man bemöter varandra i ett arbetslag hör samman med frågor om den psykosociala arbetsmiljön. Arbetsgivaren har ett grundläggande ansvar för att skapa förutsättningar för en väl fungerande psykosocial arbetsmiljö. Samtidigt som den som är arbetsledare har ett särskilt ansvar för relationerna i ett arbetslag finns det självklart ett ansvar hos varje enskild medarbetare. När man söker på internet så finner man lätt tips på ett gott bemötande i bl.a. ett arbetslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:72.
--

Utskottet har ingen annan mening än motionärerna i frågan om betydelsen av ett gott bemötande såväl av dem som deltar i kyrkans verksamhet som inom ett arbetslag. Utskottet ser inte som den bästa vägen att nå fram till detta att ge i uppdrag till kyrkostyrelsen att få till stånd en broschyr med råd till alla kyrkans anställda. Ett gott bemötande av människor i olika livssituationer och sammanhang hör samman med den grundläggande syn man har på sina medmänniskor. Det framgår av bakgrunds-teckningen att i de kyrkliga yrkesutbildningarna är ett viktigt inslag att blivande kyrkoarbetare ska utveckla och fördjupa sin förmåga till empati och samverkan. Detta är naturligtvis lika viktigt för dem som arbetar inom kyrkan med en annan utbildning än den som ges vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Primärt är det här fråga om sådant som måste hanteras lokalt av arbetsgivare och arbetsledare genom bl.a. möjlighet till relevant fortbildning och bearbetning av bemötandefrågor i arbetsledning och arbetslag. Utskottet föreslår mot bakgrund av det som här anförts att kyrkomötet avslår motion 2018:72

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:14

Tidsbegränsat förordnande för biskop

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:77 med förslaget att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda möjligheterna att tidsbegränsa förordnandet som biskop. Utskottet pekar på vissa problem av såväl principiell som praktisk art som skulle uppstå om ett antal biskopar vigda till ett livsvaraktigt uppdrag måste avsluta sin anställning som biskop och beredas en annan befattning. Utskottet framhåller dock som avgörande för sitt förslag att motionen avslås att nuvarande ordning bäst främjar biskopens möjligheter till integritet och självständighet i utövandet av sitt uppdrag som biskop i ett stift.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:77.

Motionens förslag

Motion 2018:77 av Inga Alm, Tidsbegränsat förordnande för biskop

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att tidsbegränsa förordnandet för biskop.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:77 i Ln 2018:11y, *bilaga*.

Bakgrund

Frågan om tidsbegränsat uppdrag och anställningstid för biskopar behandlades av kyrkomötet 1991, 1994, 2002 och 2009 samt vid två tillfällen under föregående mandatperiod, nämligen 2015 och 2016. De konkreta förslagen har i viss mån skilt sig åt. Vid samtliga tillfällen har kyrkomötet dock beslutat att avslå motionerna. Vid kyrkomötena under 2000-talet i enlighet med förslag från Tillsyns- och uppdragsutskottet, TU 2002:2, 2009:2, 2015:5 och 2016:5.

Vid behandlingen av de tidigare motionerna om tidsbegränsat uppdrag som biskop har konstaterats att det i och med de ändrade kyrka-statrelationerna år 2000 skedde förändringar i de arbetsrättsliga förutsättningarna och beträffande vad som kan hanteras i ett regelsystem för Svenska kyrkan. När biskoparna hade statligt reglerade befattningar kunde genom lagstiftning regleras frågor som kyrkomötet inte förfogar över genom bestämmelser i kyrkoordningen.

Ser man till vad som formellt gäller så är sedan år 2000 stiftens arbetsgivare för biskoparna med undantag för ärkebiskopen som är anställd av trossamfundet Svenska kyrkan. Den allmänna arbetsrätten och kollektivavtal gäller fullt ut för biskopar på motsvarande sätt som för andra kyrkligt anställda. Det är inte möjligt att i kyrkoordningen ha bestämmelser om det som redan är reglerat i lag eller om det som är avtalsreglerat. Bestämmelser om allmänna anställningsvillkor för kyrkligt anställda finns i Svenska kyrkans avtal 17.

I Tillsyns- och uppdragsutskottets överväganden i betänkandena om tidsbegränsning av förordnande som biskop har genomgående de yttranden som avgivits av Läronämnden spelat en framträdande roll. Läronämnden angav redan i yttrandet 1991:13 den grundsyn som sedan har återgivits i de senare yttrandena. Där sägs att biskopar i Svenska kyrkan vigs till ett uppdrag som i princip är livsvaraktigt och att detta utgör en viktig sida av vår kyrkas sätt att värna om den nödvändiga lednings- och tillsynsfunktionen (episkopé).

Av ålder har vår kyrkas ordning med biskopar betraktats som en Andens gåva till henne. I konsekvens med detta har biskopstjänsten inte setts enbart såsom ett för viss tid givet uppdrag, vilket upphör eller kan förnyas för en ny period.

Senast Tillsyns- och uppdragsutskottet behandlade ett ärende om tidsbegränsning av förordnande som biskop skedde det med förenklad motionsbehandling i betänkandet TU 2016:5. Det innebar att det bedömdes att inget nytt hade tillkommit efter föregående års avslagsbeslut. I betänkandet TU 2015:5 framhöll utskottet att biskopar i Svenska kyrkan vigs till tjänst i ett stift och förväntas tjänstgöra där fram till sin pensionering. ”Detta ger biskoparna en särskild integritet och självständighet i utövandet av uppdraget. En tidsbegränsning av uppdraget som stiftsbiskop men med möjlighet till en förlängning på det sätt som tas upp i motion 2015:59 riskerar att stå i motsättning till detta.” Vidare citerade utskottet vad tidigare hade framförts i betänkandet TU 2009:2. ”Biskopens uppdrag inom kyrkans vigningstjänst är inte en tillfällig tjänst utan ett i princip livsvaraktigt uppdrag och biskoparnas lednings- och tillsynsfunktion (episkopé) är en viktig enhetssymbol. Enligt utskottets mening skulle en tidsbegränsning av detta uppdrag ge det en annan karaktär, främmande för vår kyrkotradition.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:77.
--

Det framgår av bakgrundsbeskrivningen att förslag angående en tidsbegränsning av förordnande som biskop behandlades vid två tillfällen under föregående mandatperiod och i båda fallen på förslag från Tillsyns- och uppdragsutskottet avslogs av kyrkomötet. Utskottet gör nu ingen annan bedömning än vad som tidigare har gjorts och ser därmed ingen anledning för att ge ett uppdrag till kyrkostyrelsen av det slag som föreslås i motionen.

Det framgår också av bakgrundsbeskrivningen att samma arbetsrättsliga förutsättningar gäller för befattningar som biskop som för andra befattningar inom Svenska kyrkan.

I motionen sägs att med den där förespråkade tidsbegränsningen skulle en biskop kunna utöva sitt ämbete under maximalt sju år. Samtidigt talas det om att tidsbegränsa ett förordnande varför utskottet uppfattar att det inte är fråga om en tidsbegränsning av det som vanligen avses med en biskops ämbete. Vigningen till biskop gäller som

Läronämnden framhåller i sitt yttrande ett i princip livsvaraktigt uppdrag. Detta är av betydelse för den praktiska hanteringen om det som är motionens intention skulle genomföras. Det skulle då finnas ett antal biskopar i yrkesverksam ålder som skulle behöva beredas någon form av anställningar. Med den ställning som biskopen har haft genom sin befattning och den ställning inom kyrkan som den avgångna biskopen fortfarande skulle ha genom sitt uppdrag som biskop blir det inte en helt enkel sak att hantera ett fortsatt anställningsförhållande.

De här noterade mer praktiska, om än principiellt grundade, problemen är dock inte det för utskottet avgörande. Det är istället det som framhölls i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:5. Att biskopen efter att ha vigts till tjänst för ett stift som regel förväntas tjänstgöra där fram till sin pensionering ger förutsättningar för en särskild integritet och självständighet i utövandet av uppdraget som biskop. En tidsbegränsning med möjlighet till förlängning viss tid på det sätt som tas upp i motionen riskerar att stå i motsättning till detta. Utskottet ser det som mycket angeläget att ha en ordning som främjar biskopens självständiga ställning i utövandet av sitt uppdrag och föreslår därför att motion 2018:77 avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Härmed reserverar vi oss mot avslaget av motionen 2018:77.

Vi vill bifalla motion 2018:77, så att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna om tidsbegränsning av förordnandet för biskop.

Helena Nordvall och Margareta Nisser-Larsson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:11y

Tidsbegränsat förordnande för biskop

Läronämndens yttrande över motion 2018:77

I sitt yttrande Ln 2016:6y anförde Läronämnden:

Läronämnden har vid flera tillfällen tidigare yttrat sig när det gäller frågan om tidsbegränsad anställningstid för biskopar, senast i Ln 2015:9y:

”I Läronämndens yttrande Ln 2009:1y anføres:

När det gäller frågan om begränsning av biskoparnas tjänstgöringstid vill Läronämnden hänvisa till sitt tidigare yttrande i frågan Ln 1991:13. Där framförs att:

’I Svenska kyrkan vigs biskop till ett uppdrag som i princip är livsvaraktigt. Det måste inte nödvändigtvis vara på det sättet. Men det utgör en viktig sida av vår kyrkas sätt att värna om den nödvändiga lednings- och tillsynsfunktionen (episkope). Av ålder har vår kyrkas ordning med biskopar betraktats som en Andens gåva till henne. I konsekvens med detta har biskopstjänsten inte setts enbart såsom ett för viss tid givet uppdrag, vilket upphör eller kan förnyas för en ny period.

[...]’

Om Svenska kyrkan vill finna andra modeller vad gäller biskoparnas tjänstgöringstid är det nödvändigt att dessa modeller är förenliga med ovanstående grundsyn.”

Uppsala den 30 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:15

Konfirmation som valbarhetskriterium

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:83 vari föreslås en sådan ändring i kyrkoordningen att konfirmation blir ett valbarhetsvillkor för att kunna väljas till ett uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan. Utskottet ser inte konfirmation som ett relevant valbarhetskriterium och föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:83.

Motionens förslag

Motion 2018:83 av Johan Blix, Konfirmation som valbarhetskriterium

Kyrkomötet beslutar att första meningen i 33 kap. 4 § i kyrkoordningen ska lyda: ”Valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och konfirmerad samt fyller 18 år senast på dagen för valet.”

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2018:83 i Ln 2018:12y, *bilaga 1*.

Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över motion 2018:83 i Kn 2018:6y, *bilaga 2*.

Bakgrund

I Svenska kyrkans centralstyrelsens skrivelse till 1999 års kyrkomöte med förslag till kyrkoordning, CsSkr 1999:3 s. 2–70 ff., finns ett avsnitt med rubriken Konfirmationens betydelse för kyrkliga uppdrag. Där motiveras det förslag som sedan kom att genomföras när beslutet fattades om kyrkoordningen, nämligen att konfirmation inte skulle vara ett kyrkorättligt reglerat krav för allmänna kyrkliga uppdrag men att den som vigs till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst ska vara konfirmerad. En bakgrund fanns i betänkandet *Konfirmationens innebörd och betydelse för kyrkliga uppdrag* (Svenska kyrkans utredningar 1995:6). Utredningen föreslog att konfirmationen inte skulle ställas som ett villkor för några kyrkliga uppdrag. Utredningsgruppen motiverade sitt förslag främst genom att peka på dopets ställning.

Vårt uppdrag avser frågan om det är rimligt och lämpligt att ställa upp konfirmationen som ett formellt krav för alla eller vissa kyrkliga uppdrag. Konfirmationen är både ett för stort och ett för litet krav. För stort därför att det skymmer att det är genom dopet vi alla är kallade till tjänst. För litet genom att vissa uppdrag förutsätter mer kunskap än konfirmationen ger och en tydligare lojalitet med kyrkan än konfirmationen nödvändigtvis ger uttryck för.

Vid remissbehandlingen av utredningen hade de flesta remissinstanserna tillstyrkt utredningens slutsatser. Centralstyrelsen anslöt sig i huvudsak till detta i kyrkoordningsskrivelsen. Styrelsen framhöll dopet som vinningen till de döptas och troendes prästadöme och den för alla grundläggande vinningen till tjänst. ”Kallelsen i dopet avser också delaktighet i och ansvar för församlingens grundläggande uppgift.” I skrivelsen noterades att i de fall det i remissvaren på betänkandet *Konfirmationens innebörd och betydelse för kyrkliga uppdrag* hade framförts förslag om att konfirmation skulle göras till villkor för vissa uppdrag gällde det främst sådana uppdrag som avsåg gudstjänstlivet.

Centralstyrelsen framhöll att konfirmationen hör till den normala kyrkliga ordningen i en kyrka med barndop. Man menade att detta borde få konsekvenser för dem som ges ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst. ”De som fullgör ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst bör även i detta avseende vara ett tecken för församlingen och visa på det som gäller församlingen som helhet.” Därför föreslogs som ett generellt villkor för alla som vigs till ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst att de ska vara konfirmerade. En bestämmelse om detta finns också i 25 kap. 2 § kyrkoordningen.

När kyrkoordningen behandlades av 1999 års kyrkomöte fanns flera motioner med förslag om att den som skulle fullgöra vissa kyrkliga uppdrag skulle vara konfirmerad. (2 KL 1999:1 s. 71 f) Det gällde främst uppdrag inom gudstjänstlivets ram såsom att få tillstånd att predika och leda gudstjänster, att antecknas som fadder, att förrätta dop i en krissituation eller att biträda vid nattvardens utdelande. Det fanns också en motion 1999:82 med förslaget att konfirmationskrav skulle gälla för att väljas till ett uppdrag som förtroendevald. De flesta motionerna tog sikte på kunskapsmomentet som skäl för att den som ges ett visst uppdrag skulle vara konfirmerad.

Läronämnden framhöll i sitt yttrande LN 1999:3 dopet som den grundläggande vinningen för allas tjänst åt evangeliet och menade att de motioner som föreslog konfirmationen som villkor för vissa uppdrag gav uttryck för en annan principiell utgångspunkt där dopet skulle kompletteras med konfirmation för att någon ska få utöva ett uppdrag inom församlingen. Andra kyrkolagsutskottet anslöt sig till vad Centralstyrelsen och Läronämnden hade anfört om dopet som den grundläggande vinningen för alla uppdrag. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att avslå motionerna med förslag om konfirmation som villkor för vissa kyrkliga uppdrag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:83.

Vid utskottets diskussioner med anledning av motion 2018:83 framhölls betydelsen av utbildning för dem som får uppdrag som förtroendevalda inom kyrkan. Det primära ansvaret för detta ligger lokalt såvitt gäller dem som har uppdrag i församlingar och pastorat men stiftens stöd för att detta ansvar ska kunna utövas.

Utskottet menar att det inte går att generellt tillmäta konfirmationen den betydelsen att den ger kompetens för att fullgöra uppdrag som förtroendevald. Mångas erfarenheter talar för att detta inte är fallet. Till detta kommer det som Läronämnden framhåller om dopet som den grundläggande vigningen till tjänst åt evangeliet och därmed också för uppdrag som förtroendevald. Utskottet har noterat att De ungas kyrkomöte har tagit upp motion 2018:83 och därvid tydligt avvisat förslaget om att göra konfirmation till ett valbarhetskriterium. Det finns också invändningar av mer formell art från Kyrkorättsnämnden som lyfter fram frågor som behöver klargöras ytterligare för den händelse man skulle göra den ändring i kyrkoordningen som föreslås i motionen. Sammantaget finner utskottet att det finns flera olika skäl som talar för att motionens förslag inte bör genomföras och därför föreslås att kyrkomötet ska besluta om avslag.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2018:12y

Dop, konfirmation och valbarhet

Läronämndens yttrande över motion 2018:83

I sitt yttrande Ln 1999:3 över ett flertal motioner anförde Läronämnden ”att det grundläggande uppdraget – vigningen – ges i dopet och att detta är utgångspunkt för allas tjänst åt evangeliet”. Om dopet behöver kompletteras med konfirmation för den som ska utöva ett uppdrag som förtroendevald, är detta uttryck för en annan principiell utgångspunkt.

Dopet innebär ett upptagande i kyrkan och en kallelse till ansvarstagande i kyrka och samhälle. Dopet är därför grunden för att vara valbar inom Svenska kyrkan.

Den erfarenhet och kompetens avseende Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som motionären efterfrågar kan inhämtas på olika sätt där deltagande i konfirmationsundervisning kan vara ett.

Uppsala den 31 augusti 2018

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Thomas Petersson, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winninge.

Konfirmation som valbarhetskriterium

Kyrkorättsnämndens yttrande över motion 2018:83

I motion 2018:83 föreslås att det i 33 kap. 4 § i kyrkoordningen ska anges som ett villkor för att vara valbar till uppdrag som förtroendevald att den som väljs är konfirmerad.

De principiella synpunkter på uppställningen av ett förslag till ändringar i kyrkoordningen och på beredningen av ett sådant förslag som Kyrkorättsnämnden framför i yttrandet 2018:2y gäller även beträffande motion 2018:83.

Det är inte närmare reglerat i kyrkoordningen vad det innebär att någon ”är konfirmerad”. Det finns i bestämmelser i 22 kap. 1 § om vad en konfirmation enligt Svenska kyrkans ordning ska innefatta. Det finns dock ingen motsvarande beträffande konfirmation som den som finns om dop i 19 kap. 1 § andra stycket. Där anges att Svenska kyrkan erkänner varje dop som har skett på det sätt som föreskrivs i paragrafens första stycke. Då det inte alltid står klart vad som avses med ”är konfirmerad” blir tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen i många fall problematisk.

När det i kyrkoordningen infördes bestämmelser om att en person för att vara valbar till ett uppdrag som förtroendevald ska vara döpt fattades samtidigt beslut om en särskild övergångsbestämmelse. I punkt 19 i övergångsbestämmelserna till SvKB 1999:1 anges att ”den som innehar eller har innehaft uppdrag som förtroendevald inom Svenska kyrkan är valbar till sådant uppdrag även om han eller hon inte är döpt”. Det finns inte med något motsvarande i förslaget i motion 2018:83.

Det finns i kyrkoordningen flera bestämmelser än 33 kap. 4 § där det anges som villkor för att vara valbar att vara döpt. Om konfirmation införs som ett ytterligare valbarhetsvillkor bör prövas frågor om en konsekvent reglering av olika valbarhetsvillkor för de uppdrag som regleras i kyrkoordningen.

Uppsala den 29 augusti 2018

På Kyrkorättsnämndens vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Närvarande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Lotta Lind, Mats Törnered och biskop Ragnar Persenius.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:16

Titelskydd för församlingspedagoger

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:95 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska återkomma till kyrkomötet med ett förslag avseende titelskydd för församlingspedagoger. Utskottet understryker att lärande och undervisning i kristen tro och kristet liv är en avgörande framtidsfråga. Det pågår en utvärdering av utbildningsreformen. Utskottet menar att det finns sådana kopplingar mellan utbildningsfrågorna och det i motionen aktualiserade förslaget att motionen bör avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:95.

Motionens förslag

Motion 2018: 95 av Johan Garde m.fl., Titelskydd för församlingspedagoger

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet återkomma med förslag på regleringar som avser att fylla behovet av titelskydd för församlingspedagoger.

Bakgrund

Reglering i kyrkoordningen av vissa uppdrag och befattningar

Förutom de tre uppdragen inom kyrkans vinningstjänst som biskop, präst och diakon och befattningar kopplade till dessa uppdrag är det befattningar som kyrkomusiker som det finns särskilda bestämmelser om i kyrkoordningen. Utöver bestämmelser om behörighet finns beträffande biskopar, präster och kyrkomusiker också vissa bestämmelser om befattningar som ska vara inrättade.

Enligt 34 kap. 8 § får bara den som är behörig att utöva uppdragen som biskop respektive präst vara anställd som biskop respektive präst. Enligt bestämmelser i samma paragraf gäller i huvudsak detsamma beträffande diakoner. I det fallet sägs att bara den som är behörig att utöva uppdraget som diakon får vara anställd som diakon eller på en befattning med benämning där ordet diakon ingår eller en där sådan behörighet på annat sätt har angetts som villkor för anställning. Härtill finns för olika befattningar som präst vissa för befattningen ifråga angivna behörighetsvillkor.

Beträffande kyrkomusiker finns bestämmelser 34 kap. 15 § som anger viss nivå av Svenska kyrkans musikerexamen som behörighetskrav för vardera av de tre olika slags befattningar som kyrkomusiker som finns reglerade i kyrkoordningen (kantor,

organist och försteorganist). Härtill anges i 34 kap. 15 a § att behörig att anställas på någon av de nämnda tre slagen av befattningar som kyrkomusiker är även den som enligt kyrkostyrelsens närmare bestämmelser ska anses ha Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen. I kyrkostyrelsens beslut SvKB 2018:1 om Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen finns dels bestämmelser om validering av utbildning efter ansökan, dels en valideringsordning avseende äldre utbildningar.

Tidigare diskussioner om församlingspedagoger i kyrkoordningen

När kyrkoordningen beslutades av 1999 års kyrkomöte föreslogs i en motion (1999:168) att det skulle införas en bestämmelse om församlingspedagogisk examen som behörighetsvillkor för att kunna anställas som församlingspedagog. I enlighet med förslag från Andra kyrkolagsutskottet avslag kyrkomötet motionen. Utskottet menade att det inte var ”oproblemiskt att de som har en pedagogisk utbildning och anställts på en pedagogisk befattning – där troheten mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära ställs på prov – inte är medtänkta när det gäller att viga till livslång tjänst med förpliktelse mot avgivna vigningslöften. Ser man till innehållet i församlingspedagogernas uppgifter finner man motsvarigheter i både prästens och diakonens uppdrag.” Utskottet fann det angeläget med en fortsatt bearbetning av frågor kopplade till detta och till en utbildningsreform. Man ville inte föregripa resultat av kommande arbete genom att i kyrkoordningen införa nya bestämmelser vilka inte hade remissbehandlats. (2 KL 1999:1 s. 83) I ett yttrande till Andra kyrkolagsutskottet hade Utbildningsutskottet föreslagit att det i kyrkoordningen skulle anges att den var behörig att anställas som församlingspedagog ”som avlagt församlingspedagogisk examen eller motsvarande examen”. (2 KL 1999:1 s. 519) Vad som låg i ”motsvarande examen” angavs inte.

I linje med vad som Andra kyrkolagsutskottet tog upp i sitt betänkande bearbetades frågor om församlingspedagogernas uppgifter och ställning i Svenska kyrkan i en utredning som avgav betänkandet *Utredning om pedagogernas ställning i Svenska kyrkan* (Svenska kyrkans utredningar 2002:1). Där behandlades bl.a. frågan om titelskydd. Utredningen skrev om detta följande.

Ett sätt att tydliggöra uppdraget som församlingspedagog och att peka på vikten av kompetens skulle vara att besluta om ett titelskydd, dvs. att endast personer med examen efter genomgången församlingspedagogisk utbildning får inneha tjänsten som församlingspedagog.

Frågor om reglering i kyrkoordningen återkom vid 2003 års kyrkomöte. I motion 2003:30 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att lägga fram förslag som innebar att det i kyrkoordningen skulle regleras att endast personer med examen efter genomgången församlingspedagogisk utbildning får inneha tjänst som församlingspedagog. I motion 2003:50 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag ”att arbeta för ett titelskydd, vilket innebär att församlingspedagogerna dels får en skyddad yrkestitel, dels ett eget ansvarsområde i församlingen”. I betänkandet TU 2003:4 föreslog utskottet att kyrkomötet skulle bifalla förslaget om att införa bestämmelser om församlingspedagogisk examen som krav för att inneha tjänst som församlingspedagog. I övrigt föreslogs avslag. Kyrkomötet beslutade att avslå samtliga motionsyrkanden. Det innebar bifall till en reservation till Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande i vilken framhölls att det var mer grundläggande problem än de som gäller titelskydd och ett omnämmande i kyrkoordningen som behövde bearbetas ”för att

komma till rätta med den problematik som uppenbarligen finns i fråga om församlingspedagogernas ställning”. I sammanhanget bedömdes ett i kyrkoordningen reglerat titelskydd vara av relativt begränsad betydelse.

TU 2018:16

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:95.

Lärande och undervisning hör till församlingens grundläggande uppgift och är en fråga som har en avgörande betydelse för kyrkans framtid. I skiftet från ett samhälle där skolan svarade för en grundläggande kristendomsundervisning till ett samhälle med en helt konfessionsneutral skola har det skett försummelser från kyrkans sida. Kunskapen om kristen tro och erfarenhet av ett liv i tron har påtagligt minskat i det svenska samhället. Den pedagogiska uppgiften i församlingen och de som arbetar med denna måste därmed få en central roll. Den bedömningen delar utskottet med motionärerna. Däremot är utskottet inte övertygat om att den åtgärd som lyfts fram i motionens förslag är den som nu behöver genomföras.

I motionen pekas på den utbildningsreform som trädde i kraft 2013 och som bl.a. innebar påtagliga förändringar för utbildningen till församlingspedagog. Utskottet har noterat att det pågår en utvärdering av utbildningsreformen. Det kan komma att leda till förändringar av olika slag. Utskottet menar att även om den fråga som motionen avser inte direkt gäller utbildningen så finns det dock, som även kan utläsas av motionen, påtagliga kopplingar mellan frågan om titelskydd och utbildningen till församlingspedagog. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2018:95.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Jenny Thor, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Alexander Christiansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:17

Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för 2017. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse 2017 till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans överklagandenämnd har den 8 juni 2018 beslutat om verksamhetsberättelse för 2017. Överklagandenämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Överklagandenämndens ställning

I 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning anges att Tillsyns- och uppdragsutskottet bereder bl.a. till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans överklagandenämnd. Det finns ingen bestämmelse om att Överklagandenämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Överklagandenämnden har dock gjort detta alltsedan sin tillkomst och även beträffande verksamheten år 2017. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 10 § kyrkoordningen, nämligen att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Överklagandenämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sidorna 2–378). Någon granskning av hur Överklagandenämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

Verksamheten 2017

I verksamhetsberättelsen för år 2017 redovisar Överklagandenämnden sina uppgifter, sin sammansättning och när sammanträden har hållits. Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt och utifrån effektmålet att medianåldern för ärenden som avgörs genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Överklagandenämnden anser att nämnda mål väsentligen har uppfyllts under år 2017.

Vidare redovisas i verksamhetsberättelsen antalet inkomna ärenden åren 2014–2017 och varifrån de kommer. För samma tidsperiod redovisar Överklagandenämnden antalet avgjorda ärenden efter ärendetyp och för 2017 i vilken utsträckning utgången i besluten innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts eller helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. Beslut av dessa slag fattades beträffande fyra ärenden år 2017 vilket var sju färre än år 2016. Antalet slutliga beslut minskade från 47 till 38.

Antalet ärenden som underställdes Överklagandenämndens prövning under år 2017 minskade något i förhållande till föregående år, från 52 till 44. Nämnden förväntar sig inte någon större förändring av antalet ärenden under kommande år.

Överklagandenämnden framför under rubriken ”Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.” att det bör vara möjligt att behålla sitt uppdrag även på stiftsnivå om en förtroendevald flyttar utanför stiftet under mandatperioden. Vidare anger nämnden att det kan vara lämpligt att överväga om det inte bör vara möjligt att välja en domarledamot i domkapitlet som inte är kyrkobokförd inom stiftet när det föreligger särskilda skäl. Frågan om valbarhetskrav för domarledamot i domkapitlet tas upp i kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.*

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse 2017 till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av Överklagandenämndens verksamhetsberättelse är inte att det ska ske någon prövning av verksamheten. Kyrkomötet har inte att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller ej. Därmed har inte heller utskottet att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet har noterat att Överklagandenämnden anser att det bör vara möjligt att behålla sitt uppdrag på stiftsnivå om en förtroendevald flyttar utanför stiftet under mandatperioden. Det står dock inte klart i vilken utsträckning gällande bestämmelser medför problem vid tillämpningen av kyrkoordningen. Utskottet har därför inte funnit skäl att gå vidare med den frågan. Som redan noterats i bakgrundsteckningen tas frågan om valbarhetskrav för domarledamot i domkapitlet upp i kyrkostyrelsens skrivelse 2018:4 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.* Kyrkostyrelsens förslag på den punkten behandlas i utskottets betänkande TU 2018:1.

Uppsala den 3 oktober 2018

TU 2018:17

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Susanne Rappmann och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:18

Verksamhetsberättelse 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har den 11 juni 2018 beslutat om verksamhetsberättelse för 2017. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Av 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning följer att Tillsyns- och uppdragsutskottet bl.a. ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Det finns ingen bestämmelse om att Ansvarsnämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Ansvarsnämnden för biskopar ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 8 § kyrkoordningen, nämligen att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Härtill ska nämnden enligt bestämmelserna i 8 kap. 8 § kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Ansvarsnämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sidorna 2–378). Någon granskning av hur Ansvarsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I verksamhetsberättelsen 2017 redovisas Ansvarsnämndens sammansättning, sammanträden och arbete. Under året inkom fem ärenden. Ett av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, ett avsåg behörighetsprövning inför biskopsval och tre var av

administrativ karaktär. Nämnden avgjorde under året dessa ärenden samt ett ärende som inkom under 2016.

Ansvarsnämnden anger att den utifrån sitt perspektiv för närvarande inte ser behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen 2017 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Ansvarsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har utskottet inte heller att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten har bedrivits.

Utskottet finner inga skäl att ta upp någon fråga utifrån Ansvarsnämndens verksamhetsberättelse 2017.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Margareta Nisser-Larsson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Margareta Nisser-Larsson, ordförande, Maria Johansson-Berg, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Lisbeth Göranson, Anna-Lena Carlsson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Hanna Unger, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Stig Eriksson, Alexander Christiansson, Naima Bahnam Johansson, Johan Blix, Hans Weichbrodt, Lars Arvidsson och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.